

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885.

Andra Kammaren.

N:o 16.

Lördagen den 28 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 20 och 21 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Enligt derom förut fattadt beslut företogs nu val af dels tjugufyra valmän för att utse Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter, dels sex suppleanter för desse valmän; och befunnos efter valförrättningarnes slut hafva af Andra Kammaren blifvit utsedde

Till valmän:

- Herr *A. Andersson* i Intagan,
- » *A. Andersson* i Smedbyn,
- » *S. Andreasson*,
- » *A. Bengtsson*,
- » *C. A. Bokström*,
- » *Chr. Christenson*,
- » *A. P. Danielson*,
- » *G. Eriksson* i Mörviken,
- » *A. M. Gudmundson*,
- » *J. G. Jansson*,
- » *J. Johansson* i Stockholm,
- » *H. Johnsson*,
- » *S. Johnson*,
- » *O. Jonsson* i Hof,
- » *A. Larsson* i Lund,
- » *A. Magnusson*,
- » *P. Nilsson* i Råby,
- » *S. F. Norén*,
- » *P. Näsman*,
- » *S. M. Olsson*,

Herr *A. Persson* i Mörarp,
 » *N. Petersson*,
 » *J. A. Sjö*
 och » *A. Svensson* i Edum
 alla med 121 röster,

samt

Till suppleanter:

Herr *A. P. Lind* med 157 röster,
 » *O. Erickson* i Bjersby » 107 »
 » *N. Persson*, » 107 »
 » *F. Pettersson* i Tjärsta » 107 »
 » *L. P. Mallmin* » 107 »
 och » *N. Jönsson* » 107 »

Mellan de suppleanter, som erhållit ett lika antal röster, blef ordningen, sådan den här ofvan finnes angifven, bestämd genom lottning.

§ 3.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtanden N:is 2 (i samlingen N:o 3) och N:o 3 (i samlingen N:o 4.)

§ 4.

Till behandling företogs härefter Stats-Utskottets utlåtande N:o 12 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjette hufvudtitel.

Punkterna 1 och 2.

Biföllos.

Punkten 3.

Mom. A.

Bifölles.

Mom. B.

*Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.*

Under detta mom. hade Utskottet hemställt, att Riksdagen, i enlighet med ett af Kongl. Maj:t i sådant afseende framställt förslag, måtte fastställa följande lönestat för bergmästarne i riket, att tillämpas från och med år 1886, nemligen

	Lön	Tjenstgörings- penningar.	Summa.	
1 bergmästare	2,500: —	1,500: —	4,000: —	kronor,
3 dito	7,500: —	4,500: —	12,000: —	»
1 dito med boställe	2,000: —	1,500: —	3,500: —	»
1 dito » »	1,500: —	1,500: —	3,000: —	»

jemte två ålderstillägg å lönen å 500 kronor hvardera, att utgå, det första efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänstgöring.

Vidare hade Utskottet föreslagit under mom. C att Riksdagen måtte bestämma nedan intagna villkor för åtnjutande af den nya aflöningen:

a) att bergmästare skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden eller förändring i tjänstgöringsområde, som kan varda föreskrifven;

b) att med bergmästarembetet icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommunens stat, ej heller annan tjänstebefattning med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen inom distriktet; dock att bergmästare, som vid nya löneregleringens inträdande redan innehar annan tjänst, må densamma bibehålla så länge den icke är för tjänstgöringen inom bergmästaredistriktet hinderlig;

c) att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort, men skola för den tid, han varit från tjänstgöring befriad, utgå till den som tjänsten förrättat;

d) att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin tjänst, efter uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskildt uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, förutom sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest prövas skäligt;

e) att tidpunkterna för den bergmästare medgifna förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänsten bestämmas att inträda: första förhöjningen efter fem år, under vilkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, och andra förhöjningen efter ytterligare fem år på samma vilkor, under iakttagande, hvad så väl den ena som den andra förhöjningen angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, den stadgade tjänstealdern blifvit uppnådd; börande bergmästare dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens tillämpning förflutit från det han på grund af förordnande enligt nådiga brefvet den 8 Februari 1878 tillträdt bergmästarebefattning;

f) att bergmästare skall, då han uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänstår, vara förpligtad att mot erhållande af pension å allmänna indragningsstaten till belopp motsvarande full lön 2,500 kronor jemte intjenade ålderstillägg, från tjänsten afgå, Kongl. Maj:t dock obetaget att låta med afskedet anstå, derest och så länge den pensionsberättigade prövas kunna i tjänsten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i samma tjänst kvarstå; och

g) att nuvarande bergmästaren i 5:te eller vestra distriktet skall för åtnjutande af den nya aflöningen vidkännas årligt afdrag å lönen af 700 kronor, motsvarande den beräknade afkastningen af den åt honom upplåtne kronojorden, hvilken efter hans afgang från tjänsten skall till statsverket indragas; samt under mom. D att, i händelse af bifall härtill, Riksdagen måtte medgifva, att det å sjetta hufvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till »Kommerskollegium», hvori anslaget

Ang. lönereglering för bergmästarne m. m.
(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

till bergsstaten ingår, höjdes med 8,100 kronor, eller från 76,400 kronor till 84,500 kronor.

Mot hvad Utskottet sålunda föreslagit hade reservationer afgifvits dels af Herrar *C. Ifvarsson, A. Persson* i Mörarp och *P. Pehrsson* i Törneryd, dels af Herr *P. M. Larsson* i Låa, dels slutligen af Herrar *S. Nilsson* i Efveröd, *N. Petersson* i Runtorp, *S. Andreasson* i Tollered, *G. Eriksson* i Mörviken, *J. Jonsson* i Fröstorp, *M. Jonsson* i Wansäter, *O. B. Olsson* och *J. E. Wikstèn*, hvilka sistnämnde föreslagit: dels att för bergmästarne i riket måtte fastställas följande lönestat att tillämpas från och med år 1886:

	Lön.	Tjenstgörings- penningar.	Summa.
1 bergmästare	2,400: —	1,000: —	3,400: — kr.
3 d:o	7,200: —	3,000: —	10,200: — »
1 d:o med boställe	1,400: —	1,000: —	2,400: — »
1 d:o » »	1,900: —	1,000: —	2,900: — »

jemte två ålderstillägg å lönen å 500 kronor hvarterda, att utgå, det första efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjenstgöring;

dels att, i följd häraf, uti de af Utskottet under mom. C intagna vilkor för åtnjutande af den nya aflöningen skulle, beträffande förslaget under litt. f, vidtagas den förändring, att pension för bergmästare bestämdes till belopp af 2,400 kronor jemte intjenade ålderstillägg;

samt dels att den under mom. D af Utskottet föreslagna förhöjningen i ordinare anslaget till »Kommerskollegium» måtte bestämmas till allenast 4,500 kr., så att anslaget komme att utgöra 80,900 kr.

Sedan Utskottets under mom. B gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Lundström: Såsom sjelf tillhörande bergsstaten torde det icke tillkomma mig att yttra mig rörande de här ifrågasatta lönevilkoren för bergmästarne vidare, än att jag tror bergsstatens tjenstemän böra vara tacksamma för hvad Kongl. Maj:t i detta afseende föreslagit Riksdagen. Men det är en omständighet i det framlagda förslaget, hvarpå jag anhåller att få fästa Kammarens uppmärksamhet, emedan jag anser densamma icke vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande.

Som af utlåtandet synes, äro bergmästarne i två distrikt, det vestra och det mellersta, försedda med boställen, af hvilka det i sistnämnda distrikt belägna tillkommit genom tillskott af bruksegarne derstädes, och bostället i vestra distriktet till allra största delen åtminstone blifvit inköpt af brukssocieteten i distriktet. Visserligen säges det i bilagan D, som åtföljer det nu föredragna utlåtandet, »att sedan Vermlands och Dals brukssocietet år 1775, efter den derförinnan i Filipstad timade brand, till bergmästareboställe inköpt en tomt, benämnd Pihlgård, med tillhörande byggningsplats, krydd- och kålgårdar, samma societet år 1776 försålt, sasom orden i i salubrefvet lyda, »dess hittills varande gamla bergmästare-boställstomt, med dertill liggande krydd och kålgårdar». Men jag ber härvid få upplysa, att enligt köpebrefvet förstberörda tomt af brukssocieteten betaltes med 10,000 daler kopparmynt,

under det att för den senare tomten, då den såldes, endast erhöles 3,000 daler samma mynt. Häraf framgick således tydligt, att distriktet är egare till minst hälften af sagda tomt. Dessutom har distriktet på den inköpta tomten uppfört bergmästarebostaden med tillhörande uthus och på egen bekostnad underhållit densamma ända till dess, efter en år 1866 verkställd *dyrbar* reparation derå, tjensteinnehafvaren enligt öfverenskommelse åtog sig detta underhåll under sin tjenstetid. Nu föreslås, att vid bestämmande af de respektive bergmästarnes aflöning afdrag skall göras, motsvarande den beräknade afkastningen af dessa boställen, hvilka dock, såsom af det anförda synes, blifvit anskaffade af vederbörande distrikt och äro dem tillhöriga. Detta kan väl icke vara *rätt*. Det är ju alldeles detsamma som att till staten indraga dessa genom andras, d. ä. distriktens, enskilda uppoffringar åstadkomna boställen. Icke må man väl föreställa sig att det var dessa distrikts mening, då de anskaffade boställen åt bergmästarna, att hjälpa staten med att aflöna nämnde tjenstemän! Detta extra tillskott gjorde de väl, enligt all anledning att förmoda, för att öka bergmästarens förmåner och derigenom tillförsäkra sitt distrikt de dugligaste. Kongl. Maj:t har visserligen i bref af den 6 Oktober 1854 förklaradt, att dessa boställslägenheter »skulle fortfarande såsom boställen tillhöra bergmästarna i 6:te och 7:de distrikt; vederbörande bruks- eller bergslags-societeter öppet lemnadt att sin talan om deras i ena eller andra afseendet förmenta bättre rätt dertill inför behörig domstol i laga ordning utföra, om de funne sig dertill befogade». Någon kunde nu fråga, hvarföre icke bruks- eller bergslags-societeterna redan gjort detta. Men orsaken dertill är den, att boställena varit anslagna åt bergmästarna, utan att deras lön derför minskats och således det med dessa boställen afsedda ändamålet blifvit uppnådt. Det är väl sant, att bergmästaren i vestra distriktet icke kommit i åtnjutande af dyrtidstillägg i likhet med öfriga bergmästare. Men då man betänker, att han jemväl innehar en kronojord, så har afdrag för bostället jemväl icke egt rum, utan endast för denna kronojord. Det kan väl icke vara i öfverensstämmelse med billighet och rättvisa, att staten indrager och för eget ändamål använder dessa boställen, som distriktet själfva anskaffat och hvilka således egentligen äro enskild egendom. Jag vill emellertid icke göra något yrkande. Men jag har velat hafva min åsigt i Kammarrens protokoll antecknad, på det att deraf må ses, att åtminstone någon från distriktet yttrat sig mot den föreslagna åtgärden.

*Ang. löne-
reglering för
bergmästarna
m. m.
(Forts.)*

Herr Sv. Nilsson: Jag har begärt ordet för att yrka bifall till reservanternas förslag under förevarande punkt. Jag vill nu icke upprepa de skäl, som reservanterna i detta afseende anført; men må hända återkommer jag till dem längre fram under diskussionen. Kammarren torde finna att den skiljaktighet, som förefinnes mellan Kongl. Maj:ts förslag och reservanternas, består egentligen deri, att enligt detta senare bergmästarnes lönebelopp skulle nedsättas från 2,500 kronor till 2,400 kronor samt tjenstgöringspenningarne från 1,500 kronor till 1,000 kronor. Då bergmästarnes nuvarande lönebelopp utgör 2,400 kronor jemte tillfällig löneförbättring, beräknad till 20 % å lönen, eller 480 kronor, så innefattar reservanternas förslag i själfva verket en förhöjning af berg-

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

mästarnes löneinkomster med 520 kronor jemte tvenne ålderstillägg med 500 kronor hvardera; och reservanterna ansågo att, då lönen för bergmästarne så nyligen som vid 1874 års riksdag omreglerades, den nu för dem föreslagna löneförbättring vore fullt tillräcklig. Vidare skiljer sig reservanternas förslag från Kongl. Maj:ts i afseende å bestämmandet af afdragen å lönerna för de bergmästare, som innehafva boställen eller kronojord. Reservanterna hafva nemligen ansett, att till grund för afdragen borde läggas vederbörande tjenst innehafvares egna uppgifter om afkastningen af deras boställen eller eljest upplåten jord, utom i fråga om bostället i 4:de distriktet, därför afdraget med afseende å boställets uppskattade taxeringsvärde borde beräknas till 1,000 kronor.

Mot hvad den föregående talaren erinrat ber jag få säga, att bruksdistrikten öfverlemnadt ifrågavarande boställen för begagnande af bergmästarne utan något slags vilkor. Skulle emellertid distrikten finna sig i sin rätt på något sätt genom den nu ifrågasatta åtgärden förnärmade, få de ju göra sina anspråk gällande vid domstol, och om domstolarne döma kronan förlustig dessa boställen, så tillkommer det Riksdagen att gifva fyllnad i bergmästarnes löner, motsvarande de nu föreslagna afdragen. Men säkerligen är förhållandet så, att boställena blifvit anskaffade och åt bergmästarne anslagna därför att distrikten skulle vara försäkrade om att bergmästarne skulle vara bosatta inom eller i närheten af distrikten och således hafva tillkommit för att bereda distrikten fördelar, som icke på annat sätt stode att vinna. Det synes häraf, att distrikten haft en ej ringa fördel genom boställenas anskaffning, då de eljest må hända icke kunnat påräkna, att ifrågavarande bergmästare varit så närbeläget boende, som nu är fallet.

På de skäl i öfrigt, som angifvits i reservationen, anhåller jag om bifall till reservanternas förslag.

Herr *Wikstén* instämde med Herr Sv. Nilsson.

Herr Joh. Johansson i Noraskog anförde: Jag anhåller att få göra några erinringar mot den här föreslagna löne regleringen. Dervid ber jag först få fästa uppmärksamheten på hurusom den å sidan 7 i utlåtandet befintliga tabellen öfver bergmästarnes närvarande löneinkomster upptager, utom lön å ordinarie stat, ett belopp af 480 kronor såsom tillfällig löneförbättring å extra stat åt hvardera af de sex bergmästarne. Ser jag emellertid efter i den Kongl. propositionen i ämnet, tillkommer nämnda lönetillägg i sjelfva verket endast fyra af berörde tjenstemän, nemligen dem som icke hafva boställen. Jag har endast velat påpeka detta förhållande för vederbörlig rättelse så till vida, att vid beräkningen af aflöningen till de två med boställen försedda bergmästarne dessa 480 kronor måtte utgå.

Vidare kan jag icke annat än beklaga, att Kongl. Maj:t icke i sammanhang med förevarande löne regleringsfråga tagit frågan om ordnandet af jemväl grufvingeniörernas lönevillkor om hand. I chefens för Civildepartementet yttrande till statsrådsprotokollet uppgifves orsaken till denna frågas undanskjutande vara den, att, på grund af föreskrifterna i 57 § af nya grufvestadgan om markscheiderkartas upprättande

öfver alla med arbete belagda grufvor, grufkartors upprättande hädan-
 efter komme att erhålla en utsträckning, som skulle för grufvegaren, på
 hvars bekostnad kartläggningen sker, nödvändiggöra anlåtande af gruf-
 ingenjörers biträde i väsentligt högre grad än hittills. Med den känne-
 dom jag har om hithörande förhållanden, åtminstone i den ort jag till-
 hör, vågar jag dock påstå, att något större anlåtande än förut af gruf-
 ingenjörernas biträde *icke* skall blifva händelsen. I de flesta fall hafva
 nemligen grufvegarne sjelfva förskaffat sig skickliga biträden, som verk-
 ställa de ofvan berörda arbetena, och jag tror derföre icke att 57 § grufve-
 stadgan skall medföra någon synnerlig tillökning i de af staten anställda
 grufingenjörernas göromål. För öfrigt innefatta bestämmelserna i den nya
 grufvestadgan alls intet hinder för bergmästarne att fortfarande syssel-
 sätta sig med grufkartors upprättande och grufmätning, lika litet som
 jag anser att stadgan kommer att vara dessa tjänstemän till hinders att
 skaffa sig sportler genom annan sysselsättning i yrket; hvartill
 jag anser att deras göromål för statens räkning bör lemna dem ganska
 mycken tid öfrig.

Vidare säges det i statsrådsprotokollet, att den i fjor antagna
 grufvestadgan icke skulle lägga hinder i vägen för reglering åtminstone
 af bergmästarnes löner. Detta kan nog vara sant. Men jag föreställer
 mig, att det äfven finnes andra faktorer, som bort tagas i beräk-
 ning, innan man inlåtit sig på denna reglering. Sålunda torde icke
 böra lemnas ur sigte, att genom den år 1883 beslutade och sedan i
 fjor tillämpade förhöjningen af stämpelafgifterna å mutsedlar och hvilost-
 ändnsresolutioner det jag må säga jobberi, som hittills egt rum med
 afseende på inmutningar, skall, om icke helt och hållet upphöra, åt-
 minstone betydligt förminskas, då naturligtvis följden måste blifva en
 motsvarande minskning i bergmästarnes tidsödande expeditioner med
 dessa saker. En annan omständighet att uppmärksamma är, att den
 oafgjorda frågan om inmutningsrätt af stenköl snart nog torde komma
 att afgöras. Detta kan åtminstone hafva inflytande på löneinkomsten
 för den bergmästare, hvilken är stationerad i det distrikt, der stenköls-
 fyndigheter förekomma. Jag föreställer mig slutligen, att man bort
 vänta på att resultaten af den nya grufvestadgan fått utveckla sig
 mera så i ett som annat hänseende, innan man skridit till den nu
 föreslagna lönerregleringen.

Vidare ber jag såsom en brist få anmärka, att den i grufvestadgan
 föreskrifna skyldigheten att utöfva tillsyn öfver grufdriften, som
 skulle äligga bergstjänstemännen, icke blifvit närmare bestämd. Man
 har nemligen icke föreskrifvit, huru denna tillsyn skulle *fördelas* mellan
 bergmästaren och grufingenjören, och vill man skipa full rättvisa för
 båda dessa klasser af tjänstemän, är det nödvändigt att bestämdt staka
 ut deras skyldigheter i afseende å denna tjänstepligt, för så vidt den
 nemligen icke skall utöfva ett allt för stort inflytande på löneinkom-
 sterna. Såsom författningen nu lyder, är det icke heller nödvändigt,
 att bergmästaren uteslutande skall fullgöra detta uppdrag, och det lär
 väl komma att gå fortfarande som hittills, att bergmästaren utöfvar
 denna tillsyn genom att åtaga sig att blifva grufbolagens tekniska
 biträde, och då undrar jag just, om det blir mycket värdt med
 den tillsyn, han såsom *statens* tjänsteman skall utöfva. Äfven denna

Ang. löne-
 reglering för
 bergmästarne
 m. m.

(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.

(Forts.)

omständighet synes mig vara en brist, som man genom någon instruktion bort afhjelpa, innan man framlagt förslag om löneroglering för bergmästarne.

Jag skall äfven bedja få instämna uti hvad den förste talaren yttrade om bergmästarnes *boställen*. Beträffande det bergmästareboställe jag närmast känner till, vill jag bestämdt protestera emot hvad en talare på skånebanken nyss yttrade derom att detta boställe vore skänkt utan alla vilkor, och att det skulle ligga i grufvegarnes intresse att icke hafva bostället allt för långt aflägsset.

För att ådagalägga huru det förhåller sig med den ifrågavarande skänken, ber jag att få uppläsa några ord ur den subscriptionslista, som gick omkring, då man samlade de första bidragen och lade grunden till bergmästarebostället i mellersta distriktet, Knutsberg, hvilken plats visst icke är den fördelaktigaste, man kunnat finna.

I början af denna lista heter det nemligen, att »sedan Brukspatronerne och Bergsmännen uti Nora—Lindes—Lekebergs och en dehl af Carlskoga samt Lerbücks Bergmästaredöme tid efter annan ei utan ängslan och missnöje förnummit, *hvad kånbar kostnad och olågenhet the af hans Kongl. Maj:t i nåder hitförordnade Herrar Bergmästarne måst vidkännas i anseende thertill att thenne orten ei ännu är försedd med något Bergmästareboställe, så hafwe wi undertecknade fallit på the tanckar, att på samma sätt som skedd är af våra grannar i the nästgräntsande Bergmästaredömen, af egne medel för våre Herrar Bergmästare inlösa ett ständigt boställe*». Detta skedde också mycket riktigt på det sätt, att hvarje hyttelag dertill lemnade ett visst belopp tackjern, och hvarje bruksegare en viss summa penningar af hvarje härd. Man inköpte för ändamålet egendomen Knutsberg, som bildar så att säga sjelfva stommen för det nuvarande bostället, men som då icke utgjorde mera än $\frac{1}{3}$ mantal. Köpebrevet, som är dateradt den 2 Mars 1748, ställdes till »Respective Herrar Bruksägare och allmänna Bergslagen i thetta Bergmästaredömet», d. v. s. till dem som insamlat medlen för köpet. — Bostället utvidgades sedermera vid tvenne tillfällen. Vid år 1776 förrättad storskiftesdelning inom Elfstorp by befans nemligen, att det gamla bergmästarebostället emot sina byamän hade för stora egor, så att bostället antingen skulle afstå från den öfverflödiga egorymden eller också inlösa densamma. Bruksegarne beslöto sig då för att inköpa ytterligare $\frac{1}{3}$ mantal, så att det hela då upptogs till $\frac{2}{3}$ mantal. Slutligen inköptes år 1793 ytterligare $\frac{1}{2}$ mantal, det så kallade Lilla Elfstorp, och hvarom den vid utskottsbetänkandet fogade bilagan jemväl meddelar en upplysning. Det var dock icke nog med de uppoffringar, man genom sjelfva inköpet underkastade sig, utan dertill kommo äfven andra. Två eller tre gånger och sista gången år 1850, då en afträdande bergmästares sterbhus skulle betala en större summa i husröteersättning, erlade bruksegarne sjelfva detta belopp, för att den tillträdande bergmästaren icke skulle behöfva vidkännas några särskilda utgifter i detta hänseende. Då emellertid bergslagen underkastat sig så stora uppoffringar, har detta skett för att *bereda bergmästarne personligen en förmån*, men alldeles icke för att statsverket deraf skulle draga nytta, och vid sådant förhållande kan jag icke annat än på det bestämdaste protestera mot den grundsats, som

denna regleringsfråga vill göra sig gällande, att staten skall draga fördelen deraf att bergslagen och enskilde gjort stora uppoffringar. — Går man fortfarande framåt på den vägen, förmodar jag att ett nästa steg blir att taga t. ex. provinsial- och distriktsläkarnes boställen, för att nu ej tala om alla de prestgårdar, som af församlingarne eller enskilde blifvit inköpta och donerade. Kanske är det också meningen att så fort som möjligt lägga vantarne på alla dessa boställen, lika väl som på de 23,000 *torpen*, om hvilka senare vi framdeles lära komma att få höra många yttranden.

Jag upprepar i fråga om boställena min protest mot den föreslagna regleringen, och om jag trodde att det lönade sig, skulle jag yrka på återremiss till Utskottet, så att åtminstone den delen af frågan kunde blifva behandlad på annat sätt; men då jag upprigtigt tillstår att hela denna lönerreglering, sådan den nu blifvit tillskapad, på mig gjort ett ganska ogynsamt intryck, och ehuru jag nog tror att mitt yrkande kommer att illa upptagas af flere bland dem, som stå mig nära, finner jag mig dock föranlåten yrka afslag å det föreliggande förslaget, och att sålunda i riksstaten för år 1886 måtte införas de belopp, som i riksstaten för innevarande år för bergsstatens aflönande finnas upptagna.

Herr Statsrådet von Krusenstjerna: Herr Talman! Det af Kongl. Maj:t framlagda förslag till lönerreglering för bergsstaten har här blifvit föremål för anmärkningar ur helt olika synpunkter. Så har af en talare anmärkts, att regleringen sträckt sig allenast till en klass, bergmästarne, och icke omfattat äfven grufingeniörerne. Vidare har anmärkts, att Kongl. Maj:t vid beräkningen af tvenne bergmästares löneförmåner jemväl tagit hänsyn till afkastningen af de boställen dessa bergmästare ätnjuta; och slutligen att hela regleringsförslaget kommit för tidigt. Dessutom har en ärad ledamot yrkat bifall till reservanternas förslag om nedsättning i de af Kongl. Maj:t föreslagna lönebeloppen.

Hvad nu först beträffar frågan, hvarföre icke äfven grufingeniörernas löneförmåner föreslagits till reglering, har jag till statsrådsprotokollet anfört de skäl, som föranledt mig att icke tillstyrka Kongl. Maj:t att nu framlägga något sådant förslag. Dessa skäl hafva varit, först att grufingeniörernas arfvoden så nyligen som år 1874 höjdes från 900 kronor till 1,500 kronor, och att derföre med lönerregleringen för dem kunde utan synnerlig olägenhet ännu någon tid anstå. Det andra och viktigare skälet har varit, att, då nya grufvestadgan i 57 § föreskrifver, att grufkartor ovilkorligen skola upprättas och nya grufarbeten inom viss tid å kartan inläggas, äfvensom att grufkarta skall upprättas i två exemplar, har jag föreställt mig, att sysselsättningen med dessa arbeten skulle komma att tillföra grufingeniörerna icke så obetydliga extra inkomster, och att man derföre borde afvakta någon tids erfarenhet i detta afseende. Den siste talaren yttrade visserligen, att han icke trodde att dessa extra inkomster kunde blifva af någon betydighet, enär, åtminstone inom den bergslag han tillhör, grufkartor öfver nästan alla grufvor redan skulle finnas upprättade. Det är möjligt att så är förhållandet der, men jag tror mig utan fara att misstaga mig kunna påstå, att så icke är förhållandet öfver allt. Den förut gällande föreskriften

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

om upprättande af grufkartor har nemligen i de flesta fall förblifvit ett stadgande på papperet, som icke tillämpats; åtminstone har kartan endast högst sällan upprättats i mer än ett exemplar, och grufkartekontoret har derföre icke erhållit sitt. Denna öfvertygelse har jag, derföre att jag med bestämdhet vet, att grufvegarne på de flesta orter nu allmänt rusta sig till att låta kartlägga sina grufvor. I följd deraf komma naturligtvis äfven grufingenjörerna att blifva mera anlitade än förut, och sålunda äfven deras inkomster att ökas. Den siste talaren trodde visserligen, att bergmästarne sjelfva komme att till väsentlig del utföra dessa arbeten, men jag tviflar på att desse tjenstemän, hvilka i allmänhet ju redan uppnått en temligen hög ålder, skola befinnas villige och lämplige att verkställa dylika arbeten nere i grufvorna.

Hvad härefter beträffar anmärkningen derom, att man vid bestämmandet af löneförmånerna för två bergmästare tagit hänsyn till afkastningen af deras innehafvande boställen, så medgifver jag, att jag i det afseendet hyste rätt mycken tvekan, då dessa boställen tillkommit genom sammanskott af enskilde personer och man sålunda möjligen skulle kunna anse dem såsom donationer, med hvilka staten icke har något att skaffa. Detta gäller i synnerhet om bergmästarens i mellersta distriktet boställe, Knutsberg. Hvad åter angår bostället i vestra distriktet, så är det väl sant, att Vermlands och Dals bruks-societet sammanskjutit medel för inköp af det boställe, bergmästaren nu innehar, men i stället försålde bruksegarne det gamla bostället, som enligt hvad handlingarne gifva vid handen ostridigt var statens tillhörighet. Vare härmed emellertid huru som helst; hvad som för mig hufvudsakligen varit bestämmande är, att Konung och Riksdag redan etablerat den principen, att vid lönerogleringar afdrag böra göras för afkastningen af dessa bergmästares boställen. När nemligen bergmästarne år 1874 fingo dyrtidstillägg, kom detta endast de fyra till godo, som icke hade boställen, och detta beslut har sedermera upprepats riksdag efter riksdag; och de två boställsinnehafvande bergmästarne hafva sålunda sedan 1874 i sjelfva verket uti kontant lön haft 480 kronor mindre än de fyra andra. Om anspråk väckas att frånvinna de nuvarande innehafvarne eller deras efterträdare dessa boställen, och dessa anspråk vinna framgång, så är det tydligt, att staten måste gifva dem vederlag, motsvarande boställets uppskattade afkastning. Man har sagt, att sådana anspråk komma att väckas, och det kan ju vara möjligt att så sker; för min del tror jag dock, att det skall möta rätt stora svårigheter att för en sådan rättegång finna rätter kärande. Anspråket har verkligen en gång blifvit — men blott i administrativ väg — framställt, och Kongl. Maj:t hänvisade då genom ett beslut år 1854 vederbörande att vid domstol söka göra sin rätt gällande. Mer än 30 år hafva sedan dess förflutit, men någon rättegång har, så vidt jag har mig bekant, ännu icke kommit till stånd.

Jag öfvergår nu till de öfriga invändningarne. En talare yttrade, att han ansåg att hela regleringen kommit för tidigt fram, och trodde, att genom införandet af den nya grufstadgan antalet inmutningar skulle komma att minska, och det hittills understundom förekommande jobberiet med mutsedlar helt och hållet upphöra. Det är möjligt att

så sker, men deraf vet jag icke följden kunna blifva annat, än att bergmästarnes extra inkomster komma att i motsvarande grad minska.

Han anmärkte vidare, att en vigtig del af grufslagstiftningen, nemligen angående inmutning och drifvande af stenkolgrufvor, ännu vore beroende på utredning inom en för ändamålet tillsatt komité och sålunda ännu icke varit föremål för Konungs och Riksdags beslut; man kunde sålunda icke veta, hvilken inverkan en ny lagstiftning i detta hänseende kunde komma att utöfva på vederbörande bergmästares inkomster, och borde därför hafva afvänt resultatet af komiténs arbeten, innan löneregringsfrågan behandlades. Häremot ber jag att erinra, att stenkol i vårt land förekomma endast inom ett bergmästaredistrikt; den nya lagstiftningen kan således endast komma att beröra en bergmästare; och då kan det väl icke vara skäl att på sådan grund uppskjuta löneregringen för de öfriga.

Han anmärkte vidare, att gränsen mellan bergmästarnes och grufingenjörernas befattningar icke vore genom grufvestadgan tillräckligt utstakad. Detta lärer dock förmodligen kunna ske genom den instruktion, om hvars utarbetande jag är beredd att göra framställning, så snart löneregringen för bergmästarna blifvit afgjord.

Reservanterna hafva emellertid anmärkt, att de föreslagna aflöningsvilkoren äro för höga, hvadan de yrkat en nedsättning deri af 600 kronor. Hvad detta angår, så, utom det att jag föreställer mig att bergmästarna snarare äro att jemföra med andra gradens tjänstemän, hvilkas lönevilkor uppgå till 4,500 kronor och således till högre belopp, än det af Kongl. Maj:t här föreslagna, ber jag få fästa Kammarrens uppmärksamhet derå, att bergmästarnes studiekurs är längre och dyrbarare, än de fleste andra tjänstemäns. För att vinna inträde vid bergsstaten fordras att hafva aflagt bergsexamen, hvilken kräfver en tid af 5 à 6 år, och ytterligare att hafva genomgått ett års kurs vid tekniska högskolans bergsafdelning. Då vidare antalet tjänster vid bergsstaten äro så ringa, kunna de, som ingå på denna bana, icke hafva någon utsigt att förr än vid ganska framskriden ålder erhålla någon bergmästaretjänst. Slutligen torde konkurrensen med de större grufbolagen, hvilka ju äro i tillfälle att bereda sina grufföreståndare vida större inkomster, än äfven de af Kongl. Maj:t nu föreslagna, föranleda till att staten bör anvisa ifrågavarande tjänstemän skäligen löner, så framt icke staten skall blifva hänvisad till att vid besättande af dessa verkliga maktpåliggande befattningar icke hafva att välja bland andra än sådana, hvilka såsom mindre framstående icke blifvit använda af de enskilda bolagen.

För min del kan jag således icke finna annat, än att den af Kongl. Maj:t föreslagna löneförhöjning icke är för högt tilltagen.

Herr Sven Nilsson: I afseende å de anmärkningar, som blifvit gjorda mot reservanternas förslag, ber jag blott att få svara ett par ord.

Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet framhöll, bland annat, som skäl för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, den sakkunskap och duglighet, som fordrades hos ifrågavarande tjänstemän. Jag föreställer mig emellertid, att man gör anspråk på att dessa egenskaper skola finnas hos tjänstemännen jemväl inom alla andra brancher;

Ang. löneregring för bergmästarna
m. m.
(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.

(Forts.)

och jag vill erinra Kammaren derom att alltid, då det varit fråga om löne-regleringar för statens embetsverk, har man hört omtalas att lönerna böra ställas höga, därför att man fordrar duglighet och den sakkunskap, som de särskilda tjänster, hvilka äro föremål för regleringen, kräfva. Om nu nyssnämnda egenskaper särskildt erfordras för ifrågavarande bergmästarebefattningar, så tror jag att man detta oakadt kan erhålla tjänstemän med dessa egenskaper i lika hög grad, äfven om man stannar vid den af reservanterna föreslagna aflöning.

Beträffande det af Herr Civilministern återopade skälet, eller att konkurrensen med de enskilda bergsbruksidkande bolagen borde mana staten att aflöna dessa tjänstemän väl, så vill jag först och främst fästa uppmärksamheten derå, att personer, som äro anställda i den enskildes tjänst, icke, i likhet med statens tjänstemän, kunna *med säkerhet* beräkna att få behålla sin befattning så länge, som de ens på ett verkamt sätt kunna sköta sina befattningar, och för det andra lemna den enskilde icke (åtminstone i allmänhet) på samma sätt som staten pensioner åt sina tjenare. För min del föreställer jag mig således att, äfven med den konkurrens som finnes, dessa tjänster skola blifva tillräckligt eftersökta af kunniga och dugliga tjänstemän, äfven om de af reservanterna föreslagna lönerna antoges, och att någon brist på sökande med sådana egenskaper icke är att befara.

Det förslag, som en talare väckt, eller att afslå hela frågan, kan jag för min del icke biträda särskildt med hänsyn till det skäl talaren derför anförde, nemligen att förslaget icke omfattade reglering jemväl af lönerna för grufvingeniörerna; ty om detta motiv för ett afslag godkändes, så skulle detta lätt föranleda till ett förslag till löne-reglering jemväl för desse sistnämnde, som nog vederbörande ändå draga försorg om. Då emellertid så kort tid förflutit sedan sista löne-regleringen för bergmästarne och grufvingeniörerna, som egde rum 1874, så torde man med skäl kunnat vänta, att ett nytt regleringsförslag icke skulle efter endast 10 års förlopp å nyo hafva blifvit framlagdt för Riksdagen. Jag för min del anser att detta är att gå något för fort till väga, i synnerhet under nämnda förhållanden. Men efter som förslaget blifvit framlagdt, och talande skäl för en reglering af bergmästarnes löner blifvit anförda, så har jag icke kunnat motsätta mig detsamma i vidare mån, än reservationen innehåller. Och då ett rent afslag i denna Kammare skulle leda derhän, att Kongl. Maj:ts förslag skulle i den gemensamma voteringen slutligen segra, hvilket jag för min del icke önskar, då jag tror att reservanternas förslag mycket väl tillgodoser de nämnde tjänstemännens anspråk på aflöning, och då ett afslag må hända jemväl skulle kunna framkalla förslag om löne-reglering jemväl för ingenjörer fortare än som är nödigt, torde Kammaren göra klokast i att nu godkänna reservanternas förslag.

Vidkommande slutligen samme talares anmärkning emot så väl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag beträffande de åt bergmästarne anvisade boställen, att, derest man skulle slå in på den väg, Kongl. Maj:t föreslagit, skulle staten med lika rätt kunna slå under sig provinsialläkarnes boställen, som tillhöra kommunerna, vill jag fästa uppmärksamheten derå, att staten bestämt provinsialläkarnes aflöning just med tagen hänsyn dertill, att kommunerna anskaffa och underhålla dessa bo-

ställen, och på samma sätt har skett äfven här, och är alltså en redan länge tillämpad princip fullföljd. Om de boställen, som nu äro i fråga, äro enskildes tillhörigheter, som icke få vid löneregleringen beräknas staten till fördel, så är det klart, att frågan om att afhända staten denna rättighet måste blifva afgjord vid annat forum än vid riksdagen; derföre tror jag att äfven de, som yrka afslag å frågan med hänsyn till nämnda boställen, icke hafva goda skäl derför, emedan rättigheten till desamma kan blifva afgjord utan afseende på föreslagna löneregleringen.

Jag anhåller fortfarande att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr J. Sjöberg från Stockholm: Det kan naturligtvis, Herr Talman, icke vara det ringaste tvifvel om utgången af denna fråga i denna Kammare. Detta oaktadt tillåter jag mig pligtskyldigast, att jag så må säga, yttra några ord, emedan jag är nog djerf att föreställa mig, att jag har något förstånd i denna sak och någon erfarenhet om de förhållanden, som deri beröras, samt emedan Kammaren således kan hafva ett visst anspråk på mig, att jag i denna fråga icke skall förhålla mig tyst.

I afseende å den föreslagna löneregleringen vill jag säga, att, om något skulle vara att invända mot Kongl. Maj:ts förslag, så vore det att aflöningen är för lågt beräknad. Detta är alldeles obestriddigt, om ifrågavarande befattningar ställas i jmförelse med andra tjänstebefattningar af motsvarande grad, med afseende å hvilka denna Kammares majoritet vid flera föregående tillfällen visat sig ega en riktig uppfattning af deras beskaffenhet och af de kraf, som ställas på deras innehafvare. Det kan naturligtvis icke komma i fråga och skulle i öfrigt vara grundlagsvidrigt att yrka någon förhöjning i den af Kongl. Maj:t föreslagna aflöning. Jag håller mig således till Kongl. Maj:ts förslag, sådant det föreligger, och hoppas att detsamma må tillvinna sig Riksdagens bifall. Då frågas, om det kan anses vara för mycket begärdt, om bergmästarne i afseende å aflöningsförhållanden skulle komma i en bättre belägenhet än t. ex. kronofogdarne. Enligt reservanternas förslag skulle de komma i en vida sämre ställning, än dessa senare. Såsom herrarne se af Kongl. Maj:ts proposition och Stats-Utskottets utlåtande i ämnet, finnas inom landet endast sex bergmästaretjänster; kronofogdarnes antal åter torde uppgå till allra minst etthundratjugu. Huru olika utsigter hafva således icke de, som beträda den ena eller den andra banan, att nå det mål, de eftersträfvat! Hvad åter beträffar kompetensvilkoren, finnes icke den ringaste jmförelse mellan dem, som ställas på landsstatens tjänstemän, åtminstone af de lägre graderna, och dem, som ställas på bergmästarne. De senares studiekurs är, såsom chefen för Civildepartementet äfven anmärkte, ovanligt lång, nära nog så lång som den man beräknar för läkare. Är det då rimligt, att de efter en långvarig lönlös tjänstgöring icke skola kunna komma upp till större lön än 2,400 kronor, med tillägg af endast 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar, hvilket reservanterna föreslagit? Denna sak, mine herrar, förtjenar sålunda väl att behjertas, och jag hoppas att den också skall blifva behjertad af åtminstone en och annan af den ärade majoriteten inom

Ang. lönereglering för bergmästarne m. m.

(Forts.)

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

denna Kammare. Jag kan icke tänka mig annat än att reservanterne föreställt sig, att bergmästarne äro lyckliggjorda med så betydliga extra inkomster, att med dessa den af dem föreslagna lönen skulle vara tillräcklig. Men då frågas: skall man ställa löneförhållandena sådana, att tjänstemännen kunna med godt samvete betrakta tjänsten som en bisak och den så kallade binärningen som hufvudsak? Ja, äfven från denna synpunkt är det aflöningsbelopp, som Kongl. Maj:t föreslagit, visst icke för stort, snarare, jag upprepar det ännu en gång, skulle man kunna göra en anmärkning i motsatt riktning. Det har här talats om det stadgande, som tillkommit genom 57 § i nu gällande grufvestadga; och om också icke ordalagen gifva en bestämdare antydning om, att derigenom skulle uppstå förökade göromål för bergmästarne, vill det dock synas alldeles oeftergifligt, att bergmästarne måste utöfva kontroll i det der angifna hänseende, och under denna förutsättning måste deras göromål blifva rätt betydligt ökade. Å andra sidan, hvad de extra inkomsterna beträffar, har en talare redan anmärkt, att man har all anledning antaga, att mutsedlarnes antal kommer att betydligt minskas. Ja, utan att inlåta mig på någon spådom i det afseendet, vågar jag dock antaga, att äfven de så kallade hviloständsresolutionernas antal kommer att minskas, och detta såsom en gifven följd af den oskäligen stämpelafgift, som Riksdagen åsatt dessa resolutioner. I synnerhet måste detta blifva förhållandet beträffande en mängd stenkolsfyndigheter i Skåne.

Hvad angår frågan om löneförbättring för grufvingeniörerna, hade det visserligen varit önskligt, att Kongl. Maj:t välvilligt lyssnat till det kraf, som efter mitt förmenande förefinnes, att bereda äfven desse tjänstemän en dylik förbättring. Jag tillåter mig i detta hänseende anmärka, att det för närvarande icke finnes inom bergsstaten mera än en enda extra ordinarie tjänsteman, som bergsöfverstyrelsen har att tillgå för tillfälliga uppdrag. Antalet af så kallade bergskarlar har betydligt nedgått de senare åren efter den skedda inskränkningen i bergmästaredistriktens antal, hvilket ifrån att år 1874 vara nio för närvarande är endast sex, och detta i förening med de allt mera stegradade krafven på dessa tjänstemän har verkat derhän, att, då det gällt att välja mellan statens tjänst och anbud, som gjorts af enskilde näringsidkare, icke så få af framstående duglighet varit af omständigheterna hänvisade att antaga ett sådant anbud. Det enda lockande uti att föredraga statens tjänst ligger naturligtvis i det större oberoende, som en sådan medför, och i den säkra utsigten att, om också efter en lång tidrymd, vinna en, om än måttlig, pension; men under trycket af hvad man kan kalla brist, å ena sidan, och god utkomst å den andra, lär väl i de flesta fall icke finnas något val.

Hvad nu särskildt frågan om boställena beträffar, kan jag icke neka, att jag i allt hufvudsakligt instämmer i hvad Herr Johansson i det afseendet yttrat. Emellertid kan den frågan nu icke här blifva föremål för pröfning; huru det skulle gå, om den blefve föremål för pröfning af domstol, lemnar jag för närvarande derhän.

Jag har nu, Herr Talman, tagit mig friheten yttra några ord, men jag skall icke göra mig skyldig till att framställa något yrkande, hvilket jag vet i alla händelser vore föfångt.

Herr Joh. Johansson i Noraskog: Jag har endast ett par erinringar att framställa med anledning af hvad som nyss yttrades från statsrådsbänken. Att bergslagen, särskildt i min hemtrakt, icke gjort någon anmärkning mot regeringens år 1854 meddelade beslut, har sin grund deri, att boställena i allt fall disponerades af bergmästarne och att man således saknat anledning att söka återvinna dem. Vidare är det visserligen sant, att bergmästarne i de två ifrågavarande distrikten icke kommit i åtnjutande af det dyrtidstillägg, som 1874 års Riksdag beviljade, men äfven detta förhållande har man i bergslagen icke ansett vara tillräcklig anledning att göra väsen af och att söka taga reda på huru saken rätteligen hängde samman. Men annorlunda blir förhållandet nu, då staten tar boställena helt och hållet i anspråk och beräknar deras afkastning för att i motsvarande grad minska sitt bidrag till bergmästarne, ehuru dessa boställen ursprungligen varit afsedda att bereda bergmästarne i de båda distrikten en särskild förmån. Jag har därför ansett mig skyldig att mot ett dylikt tillvägagående uttala en protest, till den kraft och verkan saken kan föranleda.

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

Herr Statsrådet yttrade vidare, att om antalet af både mutsedlar och hviloständsresolutioner kommer att aftaga, så blir följden deraf ingen annan än den, att bergmästarnes extra inkomster komma att minskas. Ja väl, men detta kommer åter igen, föreställer jag mig, att leda till den påföljd, att de komma att se sig om efter extra inkomster på annat håll, och deraf måste alltid förvaltningen af deras embete blifva lidande. För öfrigt skulle hela detta regleringsförslag på mig hafva gjort ett bättre intryck, om den omtalade instruktionen varit med, så att man kunnat se, hvilka skyldigheter komma att åligga den ene eller andre af bergsstatens tjenstemän. Jag får säga, att fastän jag sjelf är bergslagsbo och borde hafva reda på hvad en bergmästare har att göra, så är det dock rätt mycket, hvarom jag i det hänseendet sväfvar i okunnighet; åtminstone känner jag icke, huru vida deras göromål äro af den viktiga och ansträngande natur, att den reglering af deras löner, som här är ifrågasatt, kan anses vara fullkomligt berättigad. Jag tror för öfrigt, att brådskan med framläggandet af detta löne-regleringsförslag berott mindre på en önskan att bereda bergmästarne bättre löneförmåner än på den omständigheten, att för närvarande finnes en bergmästare, som är 73 år gammal, och en annan, som är 63 år, och för hvilka man har varit angelägen att få pensionsförhållandena ordnade på förhand, för att slippa att derom göra särskild framställning till Riksdagen. För öfrigt äro samtliga så väl de ordinarie som tjenstförrättande bergmästarne likasom äfven grufingeniörerna temligen gamla karlar, och det vore därför en stor fördel för dem att få sina pensioner reglerade. För min del missunnar jag dem icke heller detta, men då jag tillika vill vara sparsam med statens medel, har jag ansett det icke vara ur vägen att nu fästa uppmärksamheten på en eller annan omständighet, som synts mig anmärkningsvärd.

Jag vidhåller mitt yrkande om afslag.

Herr N. Petersson: Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att bemöta ett påstående, som blifvit framställt, nemligen att dessa löner skulle vara för små, hvarföre man också klandrat så väl Kongl. Maj:t

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

som ännu mera reservanternas i detta hänseende. Man har sökt bevisa detta påstående genom jämförelse med andra löner. Jag vet dock icke huruvida en sådan jämförelse kan något bevisa, för så vidt man ej på samma gång visar att de ifrågakvarande tjänstemännen icke fått full ersättning för sitt arbete, ty det ligger nära till hands att de andra tjänstemännen, med hvilka dessa jämföras, fått för mycket, och då kan det vara skäl att någon gång börja säga ifrån och sätta lönerna litet lägre. Det kan för öfrigt vara rätt svårt att jämföra lönerna för olika slags tjänstemän med hvarandra, emedan det förhåller sig ganska olika med olika tjänstebefattningar.

Det är ju en alldeles klar sak, att det ofta bredvid lönerna finnes andra inkomster, som böra tagas i betraktande. Här har blifvit framhållet, att genom den nya grufvestadgan och till följd af de förändringar, som för 10 år sedan vidtogos, då bergmästarnes löner reglerades, dessa tjänstemän fått större distrikt och derigenom äfven mera göromål. Men detta bevisar, att de äfven fått större inkomster, ty de få derigenom resa mera och erhålla till följd deraf större resekostnadsersättning, och det vet man, att ju mera en tjänsteman reser, dess större inkomster har han.

Hvad åter angår den anmärkning, som man framställt mot reservanternas uppskattning af boställena, så hafva vi endast upptagit så stor inkomst af dem, som innehafvarne sjelfve angifvit att de hafva af dessa boställen, och man kan väl ej misstänka att den då uppgifvits för hög, utan beloppen torde nog vara de rätta. Jag kan derföre icke annat än fortsätta mitt yrkande om bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Herr *Magnusson*.

Vidare yttrade:

Friherre Nordenskiöld: Herr Talman! Mine Herrar! Jag har nu i något öfver 25 år stått i nära beröring med de olika bergslagen i Sverige och följt med det industriella lifvet der. Jag har dervid varit i tillfälle att se, huru nödvändigt det är att hafva dugliga bergmästare och ingenjörer, och hvilket men det medför, om dessa icke stå på höjdpunkten af nutidens vetenskap. Jag har äfven sett hurusom — icke då det är dåliga tider, ty då hafva alla svårt att få plats i industriens tjänst — men hurusom, då det är goda tider, de bästa och dugligaste i detta fack anställas hos enskilda personer med löneförmåner, som ofta äro 10 gånger större än de, som staten erbjuder sina tjänstemän. Under sådana förhållanden är det nödvändigt, att, om staten vill hafva dessa tekniska och industriella platser besatta med dugliga män, den lemna dem en icke allt för knapp aflöning. De aflöningsförmåner, som af reservanternas föreslagits, synas mig verkligen vara för sådana platser allt för knappt tilltagna. Det är sant, att dessa tjänstemän kanske kunna göra sig extra inkomster och derigenom öka den direkta aflöningen icke så obetydligt, men så synnerligen högt torde dessa inkomster icke belöpa sig, och äfven med dem inberäknade blir den egentliga löneinkomsten icke större än hvad ett större industriellt etablissement betalar åt ett ganska underordnad biträde.

På grund häraf skulle jag för min del helst se att det löneförslag,

som af Kongl. Maj:t framlagts, blefve af Kammaren godkändt, men då det icke finnes utsigt att detta kommer att bifallas, önskar jag åtminstone, att Kammaren ville bifalla Utskottets förslag, som ej i synnerligen väsentlig mån skiljer sig från Kongl. Maj:ts. Jag yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

*Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)*

Herr Statsrådet von Krusenstjerna: Endast ett par ord med anledning af hvad som yttrades af ledamoten för Örebro län i hans sista anförande. Han sade, att frågan om lönerregleringen för bergmästarne egentligen framkommit nu, derföre att det finnes tvenne gamla bergmästare, som vore eller snart blefve pensionsmessiga, och att man velat undvika att göra någon framställning om någon pension till Riksdagen. Jag vill då fästa uppmärksamheten derpå, att dessa bergmästare ovilkorligen äro berättigade till pension utan Riksdagens hörande till belopp af 2,400 kronor.

En annan talare anförde såsom skäl för de af honom ifrågasatta lägre lönerna för bergmästarne deras förtjenst på tjensteresor. Detta skäl var anfördt af reservanterna i deras reservation mot Stats-Utskottets betänkande, och jag har med anledning deraf begärt uppgift från Kammarrätten om beloppet af den resekostnadsersättning, som till dessa tjänstemän utgick under år 1882, det första år efter det nya resereglementets utfärdande. Jag vill dervid förutskicka den erinran, att detta resereglemente är så affattadt, att reseersättningen så mycket som möjligt skall motsvara den verkliga kostnaden. 1882 års rese-räkningar uppgingo för en bergmästare till 1,100 kronor, för en till 460 kronor, för en till 350, för en till 180, för en till 450 och för en till 300 kronor, allt i jemna tiotal. Jag vågar då hemställa, huru vida nettobehållningen kan vara synnerligen stor.

Herr Abr. Rundbäck: Jag ber blott att få yttra några ord med afseende på boställena. Åtminstone det ena af dessa boställen har aldrig blifvit öfverlemnadt till staten, utan anskaffades blott och bart för att bereda en varaktig löneförbättring åt bergmästaren, på det han måtte blifva inom orten boende. Det är alldeles ostridigt, att staten hvarken släppt till jorden eller lemnat en enda skilling i bidrag vare sig till köpesumman eller till boställets underhåll. Om nu emellertid staten, detta oaktadt, betraktar detta boställe såsom sin egendom och beräknar revenuen deraf sig till godo, för att med ett motsvarande belopp minska sitt bidrag till bergmästarens aflönande, så synes detta mig icke vara något annat, än att man gör gällande den starkares rätt.

Man hänvisar brukssocieteten eller bruksegarne att göra sin rätt gällande vid domstol, men på samma gång påpekar man äfven, att det icke lär vara lönt, emedan ingen rätter kärande finnes, alldenstund de, som inköpte dessa boställen, äro döda, och de, som nu innehafva bruken, icke kunna anses såsom de förras rättsinnehafvare. På detta sätt kommer staten med den starkares rätt och tager en donation samt begär derigenom ett brott mot de aflidna. Jag undrar derföre ingalunda på, att Herr Statsrådet funnit betänkligt att föreslå detta, men det var ledsamt emellertid att så skedde, emedan, om icke regeringen kommit fram med detta förslag, jag icke tror, att Riksdagen någonsin

Ang. löne-
reglering för
bergmästare
m. m.
(Forts.)

skulle fattat ett sådant beslut, som jag fruktar nu kommer att ske. Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet påpekar, att han hade skäl dertill i det förhållande, att redan förut dessa bergmästare icke fått dyrtidstillägg och sålunda därför tagit boställena med i beräkning. Men jag vill påpeka, att, när Riksdagen fattade detta beslut, tänkte Riksdagen verkligen icke på det juridiska i denna sak, och i hvad fall som helst är detta beslut icke att betrakta som domstols utslag.

Jag vet icke, hvad yrkande jag skall göra för att få rättelse i saken, men då det är för mig motbjudande att biträda ett förslag, sådant som det här föreliggande, har jag endast velat begagna detta tillfälle att inlägga min protest deremot.

Herr Gunnar Eriksson: För min del tillåter jag mig anhålla, att Kammaren ville bifalla reservanternas förslag. Jag har så väl inom afdelningen som Utskottets plenum omfattat reservanternas mening och jag skulle således kunna både börja och sluta med att yrka bifall till deras förslag. Men utom de skäl reservanterna anført har för mig funnits ännu ett, som varit för mig afgörande, och det är att det för mig synes, som om bergmästarebefattningen icke vore så ansträngande, att icke bergmästarna äfven kunna sköta andra ganska goda och lönande binäringar. Jag vill blott nämna, att det finnes en bergmästare, som är styrelseledamot och daglig förvaltare i ett af vår riksbanks afdelningskontor, och såsom sådan förtjenar årligen 3,600 kronor. Här af visar det sig således, att bergmästare har tid till andra lönande befattningar, hvarföre jag tror, att Kammaren med godt samvete kan stanna vid reservanternas förslag.

Herr J. Sjöberg från Stockholm: Med anledning af den senaste värde talarens yttrande tillåter jag mig, Herr Talman, att säga några ord.

Den bergmästare, hvilken han åsyftade, var förmodligen bergmästaren i norra distriktet, eller det, som omfattar det så kallade Norrland. Nu är det visserligen sant och allmänt känt, att bergmästare-tjensten i detta distrikt är jenförelsevis mindre betungande, emedan gruvidriften der för det närvarande icke är synnerligen betydlig; men vi skola likväl besinna, att denna del af landet upptager ungefärligen hälften af hela rikets ytvidd, hvarföre man nödvändigt måste hafva en bergmästare der. Och om förhållandena i Norrland till följd af förbättrade kommunikationer blifva annorlunda, såsom man har skäl att antaga, så torde äfven i detta distrikt bergmästaren få ökade göromål, i all synnerhet som afstånden der uppe äro så stora, att redan i den omständigheten ligger en temligen tung arbetsbörd. Men i sådant fall lär icke heller han kunna utom sin tjänst uppehålla någon mera stadigvarande befattning och således torde den omständigheten, som åberopades af den föregående talaren, icke vara af sådan beskaffenhet, att den bör inverka på sakens utgång i denna Kammare.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som framstälts, gaf Herr Talmannen proposition dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på bifall till det förslag i förevarande hänseende, som innefattades i ofvan omnämnda, af Herr Sven Nilsson

m. fl. afgifna reservation, dels slutligen ock på afslag å så väl Utskottets som reservanternas förslag; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förnämnda propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till förenämnde reservanternas förslag uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

Den, som bifaller i oförändradt skick hvad Stats-Utskottet hemställt i 3:dje punkten *mom. B* af Utlåtandet N:o 12, a,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit det förslag till beslut i ämnet, som framstälts uti den af Herr Sven Nilsson i Efveröd m. fl. afgifna, vid punkten fogade reservation.

Omröstningen utföll med 82 ja och 110 nej; och hade Kammaren alltså beslutat i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

Mom. C, litt. a, b, c, d och e.

Biföllos.

I fråga om Utskottets hemställan under litt. f, som härefter föredrogs, anförde

Herr Sven Nilsson: Med anledning af Kammarens nyss fattade beslut med afseende å punkten B, hemställer jag om bifall till reservanternas förslag jemväl i detta *mom. C*, litt. f.

Vidare anfördes icke. Efter af Herr Talmannen gifven proposition biföll Kammaren hvad Herr Sven Nilsson m. fl. reservanter i fråga om pensionsbeloppen för bergmästarne föreslagit.

Efter föredragning vidare af Utskottets under *mom. D* gjorda hemställan yttrade

Herr Sven Nilsson: Jag hemställer om bifall till reservanternas förslag jemväl i denna punkt.

Med bifall till Herr Sven Nilssons sålunda gjorda yrkande, beslöt Kammaren, att det å sjetta hufvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till »Kommerskollegium», hvari anslaget till bergsstaten ingår, skulle höjas med 4,500 kronor, eller från 76,400 kronor till 80,900 kronor.

Under *mom. E* hemställde Utskottet, att en af Herr *C. F. Toll* i Andra Kammaren väckt motion, afseende bland annat reglering af

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

lönerna jemväl till de vid bergsstaten anstälde grufvingeniörer, måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde motionären

Herr Toll: Sedan Stats-Utskottet afstyrkt min motion, med hemställan att den af Riksdagen »måtte lemnas utan afseende», har jag naturligtvis icke något hopp att vinna framgång åt densamma. Men då jag fortfarande tror att motionen har goda skäl för sig, så torde det tillåtas mig att nu yttra några ord.

I så väl Herr Civilministerns egen framställning som i det utlåtande, som affordrats bergsöfverstyrelsen i ämnet, framgår såsom en ledande tanke att, efter den nya grufvestadgans antagande, komma till en definitiv löne-reglering för bergsstaten. Nu har emellertid Herr Civilministern — hvad de lägre tjänstemännen inom denna stat angår — funnit skäl vara för handen att tills vidare uppskjuta saken, d. v. s. icke komma till en definitiv löne-reglering, och detta ehuru behofvet synes vara af Herr Statsrådet erkänt. De skäl, som anförts för detta undanskjutande tills vidare af en lönefråga, som jag anser vara af stor vigt för vårt bergsbruk, har jag i min motion upptagit och sökt bemöta. Sålunda har jag i motionen sökt visa, att genom den nya grufvestadgans tillämpning, grufvingeniörernas tillfällen till förtjenst genom grufkartors upprättande och kompletterande m. m. — såsom det senast i dag här påståtts — visst icke kommer att ökas. Och anledningen dertill är naturligtvis den, att enligt medgifvande i den nya grufvestadgan kompetens för sådana arbetens verkställande kan tillerkännas äfven andra än grufvingeniörer. Jag har mig särskildt bekant, att ansökningar till rättighet att upprätta officiellt giltiga grufkartor ligga inne för icke mindre än 32 sådana personer. — Jag har vidare sökt visa att den löneförhöjning, som man påstår skulle hafva kommit grufvingeniörerna till godo år 1874, i sjelfva verket icke är att såsom sådan betrakta. Hvad som då skedde var nemligen en genomförd, förändrad organisation af hela bergsstaten, så att indragning skedde af trenne bergmästaretjänster, förändrad indelning af bergmästaredistrikt m. m., och som bland annat hade till följd, att de ditintills varande extra grufvingeniörernas befattningar indrogos på samma gång som för de nya tjänstemännen, mot åtnjutande af en lön å 1,500 kronor, anvisades bestämda tjänstegöromål, hvilket ingalunda var fallet med de extra grufvingeniörernas befattningar, som endast voro expektansplatser, hvilkas arvoden endast voro stipendier och icke motsvarades af några bestämda tjänsteåligganden. Den förändring, som häri skedde 1874, lärer väl sålunda icke kunna få namnet löneförhöjning.

Andra lika talande skäl kunna härtill läggas. Sålunda har det sagts, att de nuvarande grufvingeniörstjänsterna vore att anse såsom expektansplatser, på hvilka man kunde låta sig nöja med de utsigter till befordran man derifrån hade. I det afseendet skulle jag nu blott vilja upplysa, att medelåldern af de 6 grufvingeniörerna är 47,5 år och, om den äldste och den yngste undantagas, 48,25 år. Jag hemställer om vid den åldern expektansen för blifvande befordran kan vara så

synnerligen att bygga på. Det kan i detta afseende förtjena bemärkas, att de senaste t. f. bergmästarne fingo förordnande såsom sådane, den ene vid 54 års ålder, den andre vid 55.

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

Att vid en definitiv uppgörelse af bergsstatens löner icke äfven taga hänsyn till grufveingenjörerna, tror jag vara ett misstag, som kan medföra för bergshandlingen rätt känbara olägenheter, att icke säga vådor. Frågan gäller nemligen här att åt denna näring förvärfva äfven för framtiden fullt lämpliga personer. Att detta hittills lyckats, har berott *dels* derpå, att de äldste bland nuvarande bergstjenstemän egnat sig åt denna bana redan från den tid, då Bergskollegium existerade, då bergstjensterna voro ej blott vida talrikare än nu, utan äfven möjlighet förefans till befördran inom kollegiet; *dels* derpå att kompetensvilkoren för inträde i Jernkontorets metallurgiska stat voro desamma som för inträde i bergsstaten. Men allt sedan Jernkontoret i slutet på 1860-talet indrog sina tekniska stater, har det hört till undantagen, att någon person aflagt den för inträde i bergsstaten nödiga universitetsexamen. Skälet härtill har naturligtvis varit, att utsigterna till en emot kompetensvilkoren svarande anständig bergning varit under senare tider mindre å bergsstaten än å de flesta andra banor, å hvilka, som bekant är, öfverflöd på tjenstsökande finnes.

Följden häraf kan näppeligen tänkas blifva någon annan än den, att kompetensvilkoren för inträde å bergsstaten måste *sänkas*, så att tjenstemännen å nämnda stat kunna rekryteras från f. d. elever vid tekniska högskolan. Men då ett af de viktigaste åliggandena på bergstjenstemännen är att kontrollera grufbrytningsarbetena, och detta ej blott på så sätt att nödig säkerhet för arbetarnes lif beredes, och att olika grufvegare ej inkräkta på hvarandras egoområden, utan äfven så att grufvornas framtid ej äfventyras, hvartill våra dagars uppdrifna begärelse till stor och framför allt hastig vinst utgör en stark eggelse; så ligger det för öppen dag, att det måste vara en fördel att till de kontrollerande tjensterna använda personer med större bildning än de som skola kontrolleras (nemligen de privata grufingenjörerna).

För öfrigt ligger det ju helt enkelt inom tänkbarhetens gräns, att hinder af ett eller annat slag kan uppstå för bergmästare att sjelf sköta sina åligganden. Sedan man uppnått 60 år och ännu mer vid 65, då rättigheten till pension inträder, torde det mesta af den vigör och raskhet vara borta, som fordras för en hel del tjensten åliggande göromål, såsom grufbesigtningar m. m. Nödvändigt är väl då att hafva tillgång till kompetenta personer att fullgöra dessa åligganden. Men hvarifrån skola de fås, då bergstjensterna icke utgöra någon synnerlig lockelse för nya ämnesvenner?

För att gifva en sammanfattning af hvad jag nu haft äran yttra och tillika för att visa att detta icke varit stödt på lösa antaganden, skall jag nu slutligen endast tillåta mig återgifva ett uttalande, som finnes i bergsöfverstyrelsens, den Kongl. statsverkspropositionen bilagda utlåtande, sidan 9 å sjetta hufvudtiteln, hvilket såsom grundadt på fullständig sakkännedom måste anses öfvertygande för en hvar, som med någon tvekan stannat inför det för vår bergsnäring ganska viktiga spørsmål, som jag med min motion velat för Riksdagen framställa.

Bergsöfverstyrelsen säger: Den studiekurs, som erfordras för vin-

Ang. löne-
reglering för
bergmästarne
m. m.
(Forts.)

nande af kompetetens till dessa befattningar, kräfver längre tid än den för ernåendet af berättigande till inträde inom de åtminstone allra flesta andra grenar af den administrativa tjänstemannabanan. I den mån näringsidkaren, hvars göranden och låtanden inom bergsnärigen i väsentliga delar stå under bergstjänstemannens kontroll, sjelf i allmänhet beflitar sig om förvärfvandet af en mera fullständig, på vetenskapligt underlag grundad förfarenhet i hvad till hans yrke hörer, är det ock i ökadtt mått påkalladt, att bemälda tjänsteman, derest hans ställning skall kunna blifva hvad den bör vara, skall, för bedömandet af de under tjänsteutöfningen mötande spörsmål och förhållanden, vara i besittning af insigter och skicklighet, som hos dem, med hvilka denna tjänsteutöfning bringar honom i beröring, icke lemna rum för något tvifvel, att han är sin plats fullt vuxen. Härtill kommer, att staten i fråga om förvärfvandet för sin tjänst af derfor företrädesvis lämpliga personer är inom detta område mera än eljest utsatt för en stegrad täflan från verksamhetsfälten inom industrien. Det ligger i dennas intresse att för sin tjänst uppsöka de bästa och mest framstående förmågorna, och den godtgörelse, som för dylika förmågor i denna tjänst erbjudes, öfverstiger ej sällan mångdubbelt hvad i det hänseendet må vara att i statens tjänst påräkna, under det att tillika, allt efter näringslivets utveckling, efterfrågan härutinnan från industriens sida allt jemt ökas. Det fåtal af befattningar, som numera äro att inom bergsstaten vinna, hvarmed helt naturligen följer förminskad utsigt till en icke allt för sen befordran, kan icke heller annat än utöfva en tillbakahållande inflytelse i fråga om benägenhet att åt verksamhet inom denna stat egna sin kraft och sin framtid. Erfarenheten har också visat, att antalet af dem, som efter aflagda behöriga kunskapsprof sökt inträde å bergsstaten, under senare tider allt jemt aftagit; och för närvarande finnes å denna stat allenast en enda extra ordinarie att vid förefallande behof af förordnande använda.

I betraktande af samtliga dessa omständigheter och med hänsyn till den tillökning i arbete, som ej mindre bergsnärigen fortgående utveckling inom landet, än äfven den nya grufvestadgans tillämpning i sin mån för bergstjänstemannen medför, måste det vara af vigt, att aflöningsvilkoren å sagde stat varda så ordnade, att de någorlunda stå tillsammans med de anspråk, som sjelfva saken och det allmänna ega rätt och böra ega rätt att ställa å ifrågavarande tjänstemän.

I frågans närvarande läge skall jag emellertid, ehuru jag med visshet motser att den erfarenhet man velat afvaktat innan grufingenjörernas lönevilkor definitivt fastställas, snart nog skall inställa sig, icke framställa något yrkande, utan får jag åtnöja mig med att mina betänkligheter vid den behandling saken fått finnas intagna i Kammarens protokoll.

Häruti instämde Herrar *Roth, Gibson* och *Larsson* i Nordmarks-hyttan.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan blef af Kammaren bifallen.

*Punkten 4.**Mom. A.*

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.*

Utskottet, som ansett sig böra i hufvudsak tillstyrka Kongl. Maj:ts framställning i afseende å så väl fastställandet af vissa hufvudgrunder för det fortsatta bearbetandet af rikets allmänna kartverk som beviljande af de för sådant ändamål erforderliga anslag, hemställde under förevarande moment, att Riksdagen måtte medgifva:

a) att arfvode till kartograf bestämmes till 1,500 kronor, med tre ålderstillägg å 500 kronor, hvilka utgå efter respektive 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring, med rätt för nuvarande kartografer vid ekonomiska kartverket, hvilka öfvergå till generalstabens topografiska afdelning, att i fråga om ålderstillägg räkna sig till godo den tid de tjänstgjort vid ekonomiska kartverket;

b) att den officer, som förordnas att handhafva närmaste ledningen af de ekonomiska kartarbetenas utförande, må tilldelas ett årligt arfvode af 1,000 kronor, och att årliga arfvoden, hvartdera till ett belopp af 500 kronor, tilldelas de kartografer, högst trenne, hvilka förordnas att biträda vid kartarbetenas öfvervakande och ledning; samt

c) att arfvodena för öfrig civil personal, såsom gravörer m. fl. — hvilkas aflöningsförmåner delvis måste grundas på beting — äfvensom storleken af de reseersättningar, hvilka skola utgå för arbete å fältet, må af Kongl. Maj:t, uppå förslag af afdelningschefen vid generalstabens topografiska afdelning såsom kartverkschef, bestämmas, samt dagaflöningen under tiden för arbetet på fältet till ordinarie och extra kartografer utgå med 4 kronor 50 öre.

Emot Utskottets uti ifrågavarande afseende gjorda hemställan och förslag hade reservationer anmälts dels af Herr *L. M. Nordenfelt*, dels af Friherre *B. A. Leijonhufvud* och dels af Herrar *A. P. Danielson*, *N. Petersson* och *Sv. Andreasson*.

Sedan Utskottets ofvan intagna, under mom. A gjorda hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Danielson: Jag hemställer, att Kammaren måtte medgifva, att äfven punkterna B och C nu måtte få samtidigt föredragas, och anhåller att derefter åter få ordet.

Sedan Kammaren, på derom af Herr Talmannen gifven proposition, bifallit det af Herr Danielson i afseende å föredragningen sålunda framställda yrkande, upplästes jemväl de återstående momenten af förevarande punkt, innefattande hemställan, att Riksdagen måtte

dels medgifva, att de för rikets ekonomiska kartverk å ordinarie stat anvisade anslag å 6,000 kronor må från och med år 1886 utgå till rikets allmänna kartverk, och följaktligen anslagets titel i öfverensstämmelse dermed ändras; och

dels, utöfver nämnda anslag, å sjetten hufvudtiteln på extra stat för år 1886 anvisa till fortsatt bearbetande af rikets allmänna kartverk 184,000 kronor.

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

Härefter lemnades ordet å nyo åt

Herr Danielson, som yttrade: Då jag icke kunnat biträda Utskottets förslag i denna punkt, har jag låtit anteckna mig såsom reservant, och jag skall derföre be att få nämna de skäl, som dervid hufvudsakligen varit bestämmande för mig.

Jag har ansett att, då en så omfattande fråga som denna föreligger, man bör väl tänka sig före, innan man fattar sitt beslut. Som herrarne se, skulle ett beslut i detta fall gälla för en längre framtid, och således skulle Riksdagen dervid, så att säga, binda sig. Mina betänkligheter hafva hufvudsakligast rört det ekonomiska kartverket. Det har förefallit mig som detta kartverk skulle blifva alldeles för dyrt i förhållande till den nytta, man dermed trott sig vinna. Med detta kartverk skulle, såsom herrarne finna, afses den fördelen, att man skulle få sjelfva den odlade jorden betecknad på kartan, och att vissa egogränser der skulle uppdragas, hvarigenom dessa kartor skulle kunna tjena till ledning vid bestämmandet af eganderätten. Jag tror icke att de förhoppningar man i detta afseende fäst vid dessa kartor komma att uppfyllas, emedan de skulle blifva alldeles för ofullständiga, och skalau dessutom blefve för liten. Det är ju tydligt, att i samma mån som laga skiften, hemmansklyfningar, jordafsöndringar och egoutbyten inträffa, i samma mån skola gränserna på kartan rubbas, och då har man icke annat att tillgå än de egentliga landtmätarekartorna, som ändock måste vara de förnämsta och rigtiga. Vid rättstvister är det naturligtvis de af egodelningsrätten fastställda gränser, som skola vara de bestämmande. Jag anser således, att Riksdagen icke bör låta det ekonomiska kartverket fortfarande bearbetas, emedan det är alldeles för dyrt och icke medför den nytta, man trott sig dermed kunna vinna.

Herrarne kunna också se, att meningen är att renovera dessa kartor hvar tjugonde år, och att ett sådant arbete skulle uppgå till en årlig kostnad af 100,000 kronor, hvilket en sakkunnig reservant antydt. Hela den återstående kostnaden för dessa kartor antages af samme reservant sluta på en summa af $3\frac{1}{2}$ million kronor, och ändå omfatta de icke mera än södra och mellersta delarne af riket, eller omkring hälften deraf, med undantag af Norrbottens län. Det förefaller mig således, att man väl bör betänka sig, innan man besluter i förevarande fråga och binder många efterkommande Riksdagar i detta fall. Hvad beträffar den omständigheten, att de topografiska och de ekonomiska kartorna med fördel skulle bearbetas samtidigt, så är derom ganska stort tvifvel. Det är känt, att arbetet med de topografiska kartorna skulle raskare fortgå, om man något ökade anslaget, och att man således fortare skulle få en fullständig karta öfver hela riket. Nyttan af de ekonomiska kartorna skulle, såsom jag nyss nämnde, endast ligga deruti, att man hade reda på egogränserna, ty de topografiska kartorna angifva ju vägar och gårdar m. m. dylikt, och i något annat afseende kunna de ekonomiska kartorna icke vara till någon bestämnd nytta.

På dessa i korthet angifna skäl får jag yrka afslag på hela den nu föredragna punkten och anhålla, att Riksdagen ville för sin del, med afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som Utskottets betänkande, besluta:

dels att det rör rikets ekonomiska kartverk å ordinarie stat uppförda anslag å 6,000 kronor må jemväl för år 1886 anvisas;

dels ock, utöfver nämnda anslag, på extra stat för år 1886 bevilja till fortsättande af de ekonomisk geografiska kartarbetena i Norrbötens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen må användas äfven för bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

Jag ber, Herr Talman, om proposition på detta mitt förslag och vill härtill endast lägga att, om Riksdagen för denna gången afböjer Kongl. Maj:ts förslag, man på samma gång bör uttala den förhoppning, att Kongl. Maj:t ville komma åter med ett förslag, syftande derhän, att ekonomiska kartverket måtte upphöra.

Jag har visserligen funderat på att yrka bifall till reservanten Herr Nordenfelts förslag, men jag tror icke att detta är rätt lämpligt, då han sammanblandat båda kartverken rörande förhållanden, och anser derfore det vara nödvändigt, att Riksdagen för i år fattar ett beslut, som gifver, så att säga, rådrum i denna sak, på det att Kongl. Maj:t må blifva i tillfälle ompröfva densamma, och jemväl Riksdagen komma i tillfälle att ytterligare taga saken i öfvervägande, men som under tiden eller 1886 sätter Kongl. Maj:t i tillfälle att låta ekonomiska kartverket under detta regleringsår fortgå och hafva sin sysselsättning såsom för närvarande. Jag hoppas således om bifall till mitt förslag, att Kongl. Maj:t täcktes till nästa Riksdag framlägga förslag till det ekonomiska kartverkets upphörande i den mån sådant kan ske utan förnärmande af de nu dervid arbetande tjenstemännens rätt.

Vidare anförde:

Herr Sv. Nilsson: Herr Talman! Inom Stats-Utskottet har jag försvarat den åsigt, som finnes uttalad i Utskottets föreliggande betänkande, och ansåg mig icke kunna våga att för Riksdagen framlägga ett tillstyrkande om afslag å Kongl. Maj:ts proposition i hvad den afser beviljande af anslag till ekonomiska kartverket, af anledning, att detta verk enligt mitt förmenande åtminstone för framtiden skall blifva till stort gagn för hela vårt land. Det är en stor fråga som föreligger till afgörande och, enligt min öfvertygelse, en fråga af stor betydelse mest för framtiden. Den har under flera år bearbetats af komitéer, och vi hafva derigenom erhållit de mest fullständiga och sakrika utredningar, som kunna vinnas, om det sätt på hvilket kartfrågan skall slutligen lösas, af hvilken utredning otvetydigt framgår, att Riksdagen icke kan indraga anslaget till ekonomiska kartverket utan att man derigenom kommer att adraga landet en stor skada, då detta kartverk dervid kommer att upphöra att bearbetas. Om den meningen hafva alla komitéer varit ense, hvaremot om sättet för bearbetningen mycket olika meningar varit rådande.

Man har sagt, att man genom att indraga anslaget till ekonomiska kartverket skulle göra en högst betydlig besparing för staten, emedan det kostar för mycket och motsvarar ej ändamålet. Det är

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

naturligtvis icke godt, ja, jag tror nästan det är omöjligt att kunna göra en uträkning af huru mycket staten skulle kontant förtjena genom att indraga anslaget till ekonomiska kartverket och allenast bevilja de anslag, som skulle erfordras till fortsättande af det topografiska kartverket. Men ett är visst, att följden af en indragning af anslaget till det ekonomiska kartverket skulle blifva den, att arbetet på detta verk komme att upphöra, och då den topografiska kartverksafdelningen nu begagnar den ekonomiska kartan som stomme till de kartor den utgifver, skulle, om det ekonomiska kartverksarbetet kommer att afslutas, ju detta förhållande otvetydigt åstadkomma, att anslaget till det topografiska kartverket måste betydligt höjas utöfver det belopp, hvarmed det nu utgår, för åstadkommande af det arbete, som nu lemnas den ekonomiska kartan. Den beräkning man gjort, att det återstående arbetet å det ekonomiska kartverket ensamt för södra och mellersta delarne af riket med undantag af Norrbottens län skulle kosta mer än tre och en half million kronor, torde alltså med säkerhet komma att reduceras i högst betydlig grad, emedan större delen af detta anslag i stället finge användas för stomkartan till det topografiska verket, så vida detta skall fortfara att bearbetas, och det är just derföre som jag, då jag kommit till den åsigt att skilnaden i anslag, som skulle utgå vare sig det ekonomiska kartverket bibehålles eller indrages, skulle blifva högst obetydlig, tror, att det icke skulle vara klokt handladt, om man indroge det ekonomiska kartverket. Alla föregående Riksdagar, som behandlat förevarande fråga, hafva också uttalat sig i denna rigtning och således för bibehållande af ekonomiska kartverket och på samma gång sökt utreda bästa och lämpligaste sättet att ordna detta verk till landets bästa. Senast 1880 har Riksdagen synnerligen starkt uttalat sig för bibehållande af detta verk, ordnad på det sätt Kongl. Maj:t nu föreslagit. Nu har Kongl. Maj:t framlagt förslaget efter Riksdagens önskan, visserligen icke i öfverensstämmelse med senaste komiténs betänkande, men i full öfverensstämmelse med Riksdagens uttalade mening; och ehuru jag för min del delar komiténs uppfattning, då jag tror att man, genom att slå in på den vägen, får ett bättre kartverk än det man skall erhålla om man följer Kongl. Maj:ts förslag, och då af motiveringen till Stats-Utskottets betänkande synes, att Kongl. Maj:t framdeles *kan* bearbeta kartverket på sätt komitén föreslagit, och jag således icke ser något hinder att framdeles få arbetet utfördt på detta sätt samt dessutom, då jag, i olikhet med komitén, tror att kostnaden ej skall blifva större, utan tvärtom billigare, har jag icke heller af denna anledning kunnat motsätta mig Kongl. Maj:ts förslag i denna del.

Striden mellan det ekonomiska kartverket, å ena, samt det topografiska kartverket, å andra sidan, utgör egentligen en strid mellan militärer och landtmätare. Båda dessa corpser täfla om, hvem som skall vara den styrande. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit att ställa hela kartverket under chefens för generalstaben ledning, och jag tror, att landmästarne icke se detta gerna af anledning att de förmena, att militärerna då skola taga de viktigaste och största delarne af arbetet om hand. Ett spår till en sådan förmodan kan man också finna i reservantens förslag. Men jag tror att det betyder föga, om chefen

är militär eller landtmätare, ty fackkunskap fordras från båda dessa håll, samt att det således icke skulle blifva farligt för landtmätarne, om man antog förslaget.

Vidare vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att det icke finnes något land i hela Europa, der man icke redan har ett helt ekonomiskt kartverk utarbetadt öfver sitt land. Det skulle således synas underligt, om vi efter att hafva under 25 år låtit utarbета till ett sådant kartverk hörande kartor öfver en del af vårt land, samt derå offrat stora summor, icke skulle fortsätta dermed för att få detta verk fullständigt öfver hela landet. Det kunde väl vara beqvämt för dem, som redan erhållit kartor öfver sina trakter, att icke behöfva medverka till några vidare utgifter för ett dylikt arbetes fortsättande, men dermed kunna icke de öfrige, som ännu icke erhållit några kartor, vara belättna.

Det är väl sant, att dessa kartor icke utgifvas, men det har inom Utskottet meddelats, att man i åskilliga landsdelar förskaffat sig dem genom köp dels af landsting och dels af hushållningssällskap, som hålla dessa kartor till handa för allmänheten, och der de haft en god afsättning. Dessa så väl landsting som hushållningssällskap hafva dermed utan tvifvel gjort sina orter en stor nytta med detta kartverk, hvilket äfven erkänts inom Stats-Utskottet af ledamöter från sådana orter, der kartverket är tillgängligt. Meningen med de nu ifrågasatta kartorna är den, att de skola utgifvas offentligen på statens bekostnad, så att en hvar kan köpa dem till billigt pris, hvilket enligt min tanke skulle vara särdeles välkommet i alla landsorter; och jag är öfvertygad om, att de skulle få en stor afsättning särskildt till jordbrukarne och icke minst till de mindre bland dem.

Man säger, att man icke har någon nytta af dessa kartor, derföre att de hinna knappt blifva färdiga förr än ändringar behöfva göras å dem. Detta är visserligen förhållandet, men så är ju fallet med *alla* kartverk, ty det finnes icke en enda karta, som icke undergår förändring i mer eller mindre grad. Så är förhållandet redan nu med de topografiska kartorna, hvilka behöfva väsentliga omarbetningar för att så vidt möjligt är kunna troget återgifva hvad de utvisa, och naturligtvis kunna sådana rättelser ej undvikas jemväl i det ekonomiska kartverket.

Allt detta är ju helt naturligt, men det kan det oaktadt först och främst vara godt att hafva ett fullständigt kartverk öfver hela landet, som vi nu sakna, och för det andra blir ju förhållandet, att man medelst detta kartverk *kan* få reda på socken- och bygränser, allmänna så väl som ortvägar samt vattendrag och samfälda platser, samt der skifteskarta finnes vid den ekonomiska kartans upprättande, får man äfven egodelningen och hemmansklyfningen utmärkta på dessa kartor, samt dessutom åker, ängs- samt betes- och skogsmarker särskildt betecknade. Allt detta är af stort värde i synnerhet för sådana församlingar eller byar, som icke hafva några bykartor, hvilka, om de skola anskaffas, kosta betydliga summor, hvaremot man på detta sätt kan erhålla dylika kartor för ytterst billigt pris.

Jag tror således att man särskildt från jordbrukarnes sida handlar oklokt, om man besluter att icke fortsätta med detta arbete, och kan således, äfven från den sidan sedt, icke afstyrka det Kongl. förslaget.

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

Allra minst torde man böra fortsätta detsamma på det sätt Herr Danielson föreslagit, emedan det är en sedan länge känd och erkänd sak, att ett dylikt tillvägagående är ett sämre sätt att använda penningar dels derföre att kostnaden bevisligen blir mycket större, och dels derföre att vi få ett mycket sämre arbete än nu ifrågasatts.

Bättre då, om man icke vill fortsätta att utgifva det ekonomiska kartverket, att helt och hållet yrka afslag å allt anslag dertill; det skall då nog vid en votering visa sig att det kommer att fortsättas. Men så länge alla de olika meningar, som uppstå dels om kartverkets upphörande och dels om förändring i sättet för dess utgifvande, ena sig om rent afslag på gjorda framställningar, skall det nog ej lyckas att föra denna för vårt land viktiga fråga fram.

Af hvad jag nu anfört följer, att jag för min del från så väl nytans som sparsamhetens synpunkt icke kan vara med om afslag å Kongl. Maj:ts förslag, utan fast hellre anser jag det vara en ren nationalförlust att upphöra med det ekonomiska kartverket. I öfverensstämmelse med denna min fasta öfvertygelse tillstyrker jag bifall till Utskottets förslag.

I detta anförande instämde Herr *Gunnar Eriksson*.

Herr Helander yttrade: Enligt statsrådsprotokollet har Kongl. Maj:t fastställt vissa hufvudgrunder för de ekonomiska och topografiska kartverkens förening till ett verk och dervid ansett Riksdagens bifall erforderligt endast i några mindre väsentliga delar af dessa hufvudgrunder, hvilket bifall Stats-Utskottets majoritet jemväl förordat.

Då det således ser ut som om kartverksfrågans öde i sjelfva verket redan vore afgjordt, kunde det sättas i fråga, hvartill en diskussion om denna sak numera skulle tjena. Huru dermed än må förhålla sig, vet jag likväl att, då jag under hela min riksdagsmannatid många gånger här i denna Kammare yttrat mig för frågans afgörande i en annan riktning än den nu ifrågasatta, jag icke kan underlåta att yttra några ord äfven vid detta tillfälle, för att visa, att jag fortfarande innehar samma ståndpunkt i frågan som tillföre.

Sedan det ekonomiska kartverket för 25 år sedan tog sin början, är det nu sjetten gången, som Kongl. Maj:t föreslår något annat i afseende å detta kartverks bearbetande, än som förut varit bestämdt.

Sista gången Kongl. Maj:t gjorde till Riksdagen framställning i ämnet — det var för fem år sedan — gälde det ingenting mindre än att tillintetgöra hela ekonomiska kartverket. Det nedslående intryck, som kartvännen erfor af denna framställning, förmildrades icke deraf, att det samtidigt bebådades att kartverket åter skulle uppstå, och det till och med i utsträckt form, ty denna vidgade form var lika öfverflödigt som det var otroligt, att Riksdagen skulle befinnas villig att kanske mångdubbla årsanslagen för ett ändamål, som förut vunnit så litet erkännande, att regeringen sjelf velat detsamma omintetgöra, och det redan förut varit ganska svårt att för det mindre arbetet erhålla behöfliga medel.

Det lärer till den nuvarande regeringens stora berömmelse att hafva uppfattat denna viktiga fosterländska fråga på ett mera foster-

ländskt sätt. Men det är dock att beklaga, att man nu funnit nödigt att gå ifrån en ytterlighet till en annan, att, från att icke vilja göra något härutinnan, nu åter vilja hafva detta kartverk så stäldt, att det blir ganska kostsamt och, enligt min tanke, mer kostsamt än behöfligt vore.

Då jag säger detta bör jag dock tillstå, att af 1880 års Riksdags underdåniga skrifvelse i ämnet kan hemtas anledning till detta förfarande. De erinringar mot Kongl. propositionen, hvilka jag anser nu med skäl kunna framställas, äro således i sjelfva verket framkallade af 1880 års regerings beklagliga uppfattning af frågans betydelse, hvilken föranledt sagda skrifvelse.

Det kan nu icke falla mig in att fördjupa mig i kartfrågans detaljer och ej heller att här kritisera nuvarande regeringens så kallade hufvudgrunder, då dertill skulle åtgå vida längre tid, än som jag vid detta tillfälle skäligen kan taga för mig. Jag nödgas derföre uppehålla mig vid endast det hufvudsakligaste, hvartill jag räknar organisation och kostnad. Hvad den förra beträffar, så är det känt, att regeringens förslag nu går ut på att ekonomiska kartverkets personal och anslag skola uppgå i eller förenas med topografiska afdelningen af generalstabens. *Emot* rättigheten af en sådan åtgärd och *för* ekonomiska kartverkets bearbetande inom landtmäteriet har jag här officiella uttalanden af två utaf topografiska corpsens f. d. chefer att återöppna, hvilka uttalanden icke fått plats i senaste kartverkskomité's betänkande. Äfvenså har jag här yttranden af nuvarande chefen för generalstabens topografiska afdelning och af kartografer vid ekonomiska kartverket, hvilka begge, i likhet med de nyss nämnde, dock nu äro åtskilliga år gamla, som gå derpå ut, att rättast vore, att de ekonomiska och topografiska kartorna utarbetades af en civil corps. Alla dessa yttranden äro att här genomse för de Kammarens ledamöter, hvilka behaga af dem taga künneedom. — När vid 1873 års riksdag fråga förevar om anslag till och ny organisation af generalstabens, fäste jag, i yttrande till Kammarens protokoll, uppmärksamheten å innehållet af dåvarande chefens för Landtförsvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet, i hvilket han, bland annat, upplyser, att generalstabens uppgift är att handhafva och ombesörja landets *militära* kartläggning, dess undersökning och beskrifning i militärt hänseende, och heter det vidare i samma anförande, att hufvudsyftet vid bestämmandet af generalstabens officersantal varit att å alla stabens officerare under fredstid bereda en verksamhet, som tager deras *hela* arbetskraft i anspråk, och detta uteslutande för sysselsättningar, som hafva ett omedelbart samband med militäryrket i dess helhet och särskildt med dess egen speciella uppgift i fält. Detta allt framhålles än ytterligare i det följande, då det åter heter, att generalstabsofficerarnes tjänstgöring vore af den art, att deras *hela* verksamhet ständigt tages i anspråk för militära sysselsättningar. Läger man härtill att generalstabsofficeren omvexlande bör tjänstgöra inom stabens fyra afdelningar och att han således icke bör bindas vid längre tids sysselsättning inom den topografiska af dessa afdelningar, samt att han i lägre grader skall bevista vapenöfningar i landsorten m. m., så torde den åsigtten kunna försvaras, att det är oförenligt med generalstabens rätta uppgift, att samma

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

stab eller en dess afdelning göres till större kartutgifvande verk, nemligen ej blott för militärkartor -- hvilket ju är i sin ordning -- utan äfven för alla ekonomiska och topografiska kartor, hvarigenom verksamheten drages ifrån det, som uteslutande skulle vara målet, eller den militära sysselsättningen. Nu vill man emellertid gå vida längre i den militära anordningen af det, som borde vara civilt kartverk, i det att många unga officerare och underofficerare jemväl skulle dervid anställas eller kommenderas. Senaste kartkomités majoritet, som först framkommit med detta förslag, har likväl i afseende härå sjelf i utlåtandet uttalat sig på följande sätt: -- -- -- »Men en olägenhet finnes vid antagande af militära arbetare, den nemligen, att de genom sin tjänstgöring vid armén, der de lönas, och i sinom tid äfven skola pensioneras, äro hindrade att odeladt egna sig åt kartarbetena. Till följd häraf stanna de vanligen endast en kortare tid vid denna sysselsättning och tvingas understundom -- synnerligast under de årliga vapenöfnings-tiderna -- att afbryta densamma, ett förhållande, hvaröfver å kartverkschefens sida ofta klagats och som man flera gånger sökt afhjälpa genom anställande af faste föltmätare och så kallade extra biträden. Kommenderingarna ur armén till generalstabens topografiska afdelning regleras nemligen ensamt genom frivillig öfverenskommelse mellan kartverkschefen och regementscheferna, af hvilka hvar och en söker verka för sitt särskilda intresse, under det likväl endast de senare hafva en chefs rättigheter, hvaraf blifver en naturlig följd, att i tvistiga fall den förres önskingar måste stå tillbaka» -- -- --

Då man nödgas vidgå detta, synes det vara besynnerligt, att man ändock vill bearbeta ett stort kartverk till god del med en sådan tillfällig personal, och dertill med generalstabsofficerare, hvilka senares förnämsta uppgift, enligt hvad jag redan nämnt, bör vara en helt annan. Dertill kommer sedan, att man inom kartverket skulle, med rätt ansenlig kostnad, bilda en icke obetydlig instruktionsafdelning, hufvudsakligen för en personal, som icke kunde för någon längre tid vid kartverket bindas. Härigenom komme ock de civile kartograferna att i väsentlig mån dragas från det egentliga, till undervisningsarbetet, hvarigenom det hela fördröjes och fördras.

Emellertid är nog äfven jag af den åsigt att, förr eller senare, de begge kartverken böra till ett gemensamt civilt verk, som egnar hela sin tid åt kartarbetet, förenas, emedan när det egentliga kartarbetet hunnit afslutas, hufvudsakligen endast kartrevisioner återstå att utföra. Må man, när den tiden kommer eller nalkas, besluta föreningen, men intill dess är nuvarande arbetsfördelningen att föredraga, emedan militären vanligen har mera färdighet i det topografiska och den civile i det ekonomiska kartarbetet. Uppskofvet med föreningen vållar ingen förändring i afseende å den geodetiska afdelningens arbeten, och kartkommissionens uppgift att ordna arbetena och förekomma dubbelarbeten m. m. blifver densamma som förut. Hvad särskildt revisionsarbetet angår, är detta af den enkla beskaffenhet, att någon kostsamt anordnad organisation för detsammans utförande ej är af nöden. Jag begagnar här tillfället nämna att, då jag, med hänseende till de mångartade civila ändamål det ekonomiska kartverket är afsedt att befördra, finner samma kartverk till det allmännas bättnad böra

bearbetas företrädesvis af civila personer, hvilka äro mest hemmastadda inom civila förvaltningsgrenar, jag af liknande skäl — förutom dem jag redan förut uppgifvit — måste förorda militärer för det topografiska kartarbetet. Deras lämplighet och skicklighet inom detta senare område lemna jag i alla afseenden obestridd, och tillägger slutligen, att jag, i likhet med så många andra, sätter äfven det topografiska kartverket mycket högt.

Öfvergående till den del af frågan, som rörer kostnaden, ber jag få erinra derom, att denna kostnad, enligt statsrådsprotokollet, i det hela är beräknad till 6,800,000 kronor, och som kartarbetet blifvit beräknadt vara fullbordadt under loppet af 32 år från och med 1886, skulle således årligen under tiden erfordras 212,500 kronor, ehuru, af skäl som i det nämnda protokollet uppgifvas, för nästa år, och kanske tills vidare, endast 190,000 kronor per år begäras. Det blifver alltså nödigt att antingen utsträcka tiden för kartarbetenas fullbordan eller ock framdeles öka årskostnaden utöfver 212,500 kronor; och likväl äro kartografs aflöningsförmåner satta ganska låga. Minimilönen för honom är af senaste kartverkskomitén föreslagen till 2,500 kronor med två ålderstillägg, hvartdera af 500 kronor. Kartverkskommissionen har ifrågasatt endast 2,000 kronor med tre dylika tillägg, och Kongl. Maj:t äskar blott 1,500 kronor, men med fyra tillägg. Ett af dessa tillägg borttager åter Stats-Utskottet. Kan man få dugliga kartografer för detta pris, är det icke mig emot, men jag tviflar mycket på att detta länge är möjligt. Blifver Utskottets förslag godkändt, så förmodar jag att det civila elementet inom kartverket snart nog uttränges. Maximinkomsten för adjunkt vid allmänt läroverk är 3,500 kronor, och man anser detta belopp vara alldeles för ringa. Kartografen skulle dock få åtnöjas med 500 kronor mindre, oaktadt läroverksadjunkten har omkring $\frac{1}{4}$ af året ledig, då åter kartografen är ständigt tjänstgörande. Inom Utskottet, som noga hänvisat till 1884 års riksdagsbeslut i underdåniga skrifvelsen N:o 49, har man icke läst uppgifna punkten 3 till slut, hvarigenom nu inträffar att, i händelse Utskottets förslag antages, en kartograf får minskad aflöning mot den, som 1884 års Riksdag honom tillerkänt, att utgå från och med år 1885. Detta blefve så mycket obilligare, som Utskottet för den officer, hvilken skulle handhafva närmaste ledningen af ekonomiska kartarbetena, bibehåller hans nu utgående särskilda ersättning af 1,000 kronor, hvilket ersättningsbelopp han skulle få behålla oförminskadt, oaktadt genom kartverkens förening det ekonomiska kartarbetet blott blefve en del af hvad hela verket har att utföra. Jag bör i detta sammanhang likväl icke underlåta att nämna något som må hända eljest lätt, hvad dess betydelse vidkommer, undgår uppmärksamheten hos den, som är främmande för kartarbeten, eller att Utskottet, i likhet med Kongl. Maj:t, vill borttaga höjdbeteckningen genom så kallade streckmaneret på kartan i skalau 1 : 20,000, hvilket vållar en besparing, mot hvad majoriteten i senaste kartverkskomitén och kartverkskommissionen tillstyrkt, af närmare 2 millioner kronor.

Med allt erkännande af denna sistnämnda åtgärd, kan jag likväl icke, på grund af hvad jag i öfrigt anfört, vara med om vare sig Kongl. Maj:ts proposition eller Utskottets förslag. Minst af allt kan

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

jag biträda hvad den motiverade reservationen innehåller, emedan genom bifall till denna reservation en svårersätlig skada skulle vårt land tillfogas, som icke sedermera, utan högst betydande uppoffringar, skulle kunna åter godtgöras, och hvarigenom vi skulle nödgas vidkännas andra ganska anseuiga utgifter, som nu kunna undvikas, i anseende dertill att ett ekonomiskt kartverk finnes. I fråga om den nytta detta kartverk skulle medföra, och som jag hört betviflas, skall jag åtminstone icke nu derpå närmare inlåta mig, dels emedan detta svårligen kan ske utan att upptaga temligen betydlig tid, och dels emedan det synes mig nära nog vara ett ringaktande af Riksdagens omdömesförmåga att ifrågasätta om ett årligt, rätt betydligt anslag, som man för ett visst ändamål under loppet af $\frac{1}{4}$ sekel lemnat, verkligen medfört någon nytta. Under sådana förhållanden, och för att icke omfatta något, som man möjligen sedermera finge skäl att ångra, synes det mig vara rådligast att låta vid nuvarande förhållande tills vidare förblifva. Deremot kan visserligen erinras, att det borde vara på tiden att komma till slut med denna långvariga fråga om kartverken; men för egen del åtminstone underkastar jag mig hellre besväret att en annan gång å nyo deltaga i öfverläggning om detta tvisteämne, i fall jag derigenom bättre kan undgå att äfventyra misstag.

Genom antagande af nästlidna års riksdagsbeslut i frågan, att gälla äfven för år 1886, erhåller det topografiska kartverket den fördelen att för sitt ändamål få använda besparingar å anslagen till de ekonomiska kartverken, hvilket visserligen icke kan för de senare vara fördelaktigt, utan vore det vida bättre att utbyta denna rätt mot högre anslag till förstnämnda verk, eller helst för de geodetiska mätningarnas fortskyndande; men en sådan förändring i 1884 års riksdagsbeslut torde icke kunna, med hopp om framgång, nu ifrågasättas.

Ehuru jag icke delar den förste talarens åsigt om det ekonomiska kartverket, emedan jag ställer detta kartverk högt och anser det vara alldeles nödvändigt för vårt land, hvilket lätt bör inses, då man känner att de flesta europeiska länder med mångdubbelt större kostnader, än som för vårt kartverk erfordras, skaffat sig kadasterverk eller dermed jemförliga andra kartverk, så kan jag likväl ej annat än instämma i det slut, hvartill samme talare kommit, och förenar mig således om det formulerade yrkande, som han framställt.

Herrar *Granlund, Hedin, E. W. Carlson, Söderblom* och *Ekeborgh* instämde med Herr Helander.

Herr J. H. G. Fredholm: Kartverksarbetenas fortgång likasom bevarandet af det ekonomiska kartverket anser jag vara af största vikt för fosterlandet. Föranledd af de farhågor jag hyser för de betänkliga följder, den nu ifrågasatta omorganisationen af kartverken kan komma att för framtiden medföra, har jag nu tagit mig friheten begära ordet. Då jag betonat kartverksarbetets vikt och betydelse, torde det tillåtas mig att något närmare förklara hvad jag dermed menar.

En karta har nemligen för åtskilliga arbeten alldeles samma betydelse, som ritningen för en byggnad. Den betydelse, ritningen har, är att jag genom den på förhand sättes i tillfälle se till, att öfverens-

stämmelse emellan byggnadens särskilda delar förefinnes, så att de stå i harmoni med hvarandra, då byggnaden blifvit fullbordad. Jag blir också derigenom i tillfälle att förebygga begäendet af misstag under sjelfva byggnaden, hvarigenom byggnaden skulle blifva förfelad, såsom det har inträffat, då man byggt utan ritningar och sedermera funnit, att man uteglömt plats för trappan, så att man fått begagna sig af stege för att komma upp i öfre våningarne.

Det är gifvet, att lika stor betydelse som kartan har för den enskilde, har den också för hela landet, och denna betydelse blir större i samma mån folkets verksamhet utvecklas, emedan mera mångsidigt och konstrikt utarbetade förhållanden kräfva ett mera systematiskt behandlingssätt, såvida man icke skall löpa fara att helt och hållet misslyckas. Den kunskap som af en karta hemtas kan ej heller vinnas på annat sätt.

Jag ber, Herr Talman, att med några ord få redogöra för det sätt, hvarpå våra kartarbeten under det sista fjerdedels seklet blifvit utförda, och vill dervid till en början angifva den betydelse skalan har för en karta. Det är nemligen skalans storlek, som bestämmer den utsträckning, till hvilken det blir möjligt att afbilda marken, och sålunda, ju större skalan är, dess trognare blir den bild jag genom kartan får af landet. Men i samma mån skalan är stor, desto större blir äfven kostnaden för kartarbetena. Kostnaderna och ändamålets vinnande stå således här i strid med hvarandra, och om vid uppgörandet af planen för ett lands kartläggning kostnaden ej ensamt eller ens i första rummet får rådfrågas, så bjuder dock en klok hushållning att göra afseende på beggadera. Det har man äfven hos oss sökt göra och därför fastställt de minsta skalor som anses lämpligen kunna användas. Kartans egentliga vikt och betydelse ligger dock i innehållet, d. v. s. terrängbeteckningen; och då man väljer en liten skala, möter det svårighet att å kartan inrymma allt det man vill att en karta skall upplysa om. För att komma från denna svårighet, gifves ingen annan utväg än att upprätta skilda kartor för olika ändamål. Hos oss hafva dessa ändamål hvad fastlandet beträffar varit militäriska och ekonomiska, af hvilka de senare, såsom helt naturligt måste vara, i sig innebära ett så rikt innehåll, att man ansett sig behöfva två särskilda ekonomiska kartverk, det i egentlig mening ekonomiska och det geologiska.

I närvarande stund har af de olika kartverken hos oss blifvit utarbetade — jag håller mig härvid endast till södra och mellersta Sverige, omfattande en areal af 1,450 qv.-mil — af det topografiska kartverket 1,070 qv.-mil i skalan 1:100,000, hvarföre för detta återstå att bearbeta ej fullt 400 qv.-mil. Af geologiska kartverket, som börjades år 1858, äro kartlagda 430 qv.-mil i skalan 1:50,000 och 276 qv.-mil i skalan 1:20,000, sålunda tillhopa 706 qv.-mil, återstå således något öfver 700 qv.-mil. Af ekonomiska kartverket, inrättadt år 1859, hafva uppmåtts 488 qv.-mil, och dessutom stomme sammansatts för 44 qv.-mil. Sålunda äro af södra och mellersta delarne af riket för närvarande topografiskt kartlagda mera än $\frac{2}{3}$, geologiskt $\frac{1}{2}$ och ekonomiskt ej fullt $\frac{1}{4}$. Kostnaderna för de olika kartverken hafva i extra anslag sedan 1858 i runda tal uppgått till, för det topografiska 1,750,000 kronor, för

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

det geologiska 1,735,000 kronor och för det ekonomiska 1,254,000 kronor, eller tillhoppa omkring 4,740,000 kronor, hvartill kommer kostnaden för Norrbottens kartverk med 570,000 kronor, så att hela kostnaden utgör 5,310,000 kronor. Deri är dock icke inräknadt det ordinarie anslaget till topografiska corpsen eller numera generalstabens topografiska afdelning, hvilket under ifrågavarande tidsrymd torde utgått med omkring 1,000,000 kronor.

Här har redan i dag en ärad talare gjort anmärkning mot de stora kostnader, hvarmed dessa kartarbeten äro förenade; och mången annan torde vid åhörandet af de utaf mig nu anförda siffrorna äfven hafva funnit kostnaden högst betydlig. Men allting här i verden är relativt, och detta gäller icke minst i fråga om kostnader. Jemför man kostnaden för våra kartverk med hvad andra länder fått utgifva för liknande ändamål, skall man finna, att våra kostnader, i förhållande till landets areal, icke kan anses för höga. Så betala Österrike, med nära $1\frac{1}{2}$, Spanien med $1\frac{1}{9}$ och Preussen med nära $\frac{4}{5}$ så stor yta som Sverige, hvardera mera än 1 million kronor om året till sina kartverk. Frankrike med $\frac{1}{5}$ så stor yta som Sverige har för sina kartverk betalt 110 millioner kronor och Bayern med $\frac{1}{6}$ så stor areal har för samma ändamål gifvit ut 45 millioner kronor. Sålunda kan man icke säga, att kostnaden för de svenska kartverken varit öfvermåttan stor. Dessutom bör man härvid väl komma ihåg, att kostnaden koncentrerar sig på ett ställe i statens räkenskaper och derfore ter sig jemförelsevis stor, i förhållande till den nytta arbetet medför, då man saknar utväg att uppskatta denna nytta, som fördelar sig på vidt skilda orter inom landet och icke låter sig i siffror beräknas. För öfrigt får man ej heller vänta att den nytta, landet af dessa kartor hemtar, skall växa arbetet så i spåren, som då säningsmannen besår ett åkerfält. Med få ord sagdt, man får ej betrakta kostnaden för ett kartverk på samma sätt som den kyrkorådsledamot, som tyckte några hundra kronor till ritning för en ny kyrkobyggnad vara för dyrt, då man kunde köpa mycket vackrare tafflor i närmaste bokläda för ett par kronor.

Under den tid dessa kartarbeten pågått har man, naturligtvis alltid i förhoppning att kunna införa förbättringar, framkommit med många förslag till förändringar. Minst har det topografiska kartverket varit utsatt för sådana, emedan man der haft erfarenhet om hvad det vill säga att under pågående kartarbeten göra förändringar i planen; ty vid de förändringar i afseende på skalan, som vid detta kartverk tvenne gånger egt rum, har man gjort de föregående arbetena odugliga. Vid det geologiska kartverket har man efter mitt förmenande icke lagt tillbörlig vikt vid angelägenheten af att undvika rubbningar i skalan, och då man 1880 vidtog den enligt mitt förmenande mindre lyckliga åtgärden att förändra skalan från 1:50,000 till 1:200,000, så förlorade detta kartverk en stor del af sin praktisk-ekonomiska betydelse och blef mera uteslutande afsedt för vetenskapliga ändamål. Vid det ekonomiska kartverket har man hela tiden arbetat i skalan 1:20,000, men utgifvit kartorna i skalan 1:50,000, hvilken utgifning emellertid upphörde år 1870 på grund af en utaf Riksdagen framställd begäran. Man har sedan gjort många försök att få denna skala ändrad; men jag har med glädje funnit att Kongl. Maj:t nu icke varit villig att gilla de

gjorda förslagen härutinnan, utan i stället förklarar att skalorna skola bibehållas, sådana som de för närvarande äro.

Ej mindre glad är jag att den med så mycken ihärdighet framställda begäran om att förse de ekonomiska kartorna med topografisk terrängbeteckning — om hvilken Agardh säger, att genom de stretande strecken, hvarmed bergen betecknas, kartan mera kommer att likna teckningen af en pels än ett land — ej vunnit gehör och jag är glad åt detta ej blott derföre att kostnaderna för kartverket derigenom skulle hafva oskäligt fördyrats, utan företrädesvis derföre att det föreslagna beteckningsättet ur många synpunkter är oändamålsenligt för de ekonomiska kartornas användbarhet.

Men om också nu vidrörda farhågor för kartverkens uppfyllande af sin bestämmelse blifvit genom Kongl. Maj:ts proposition undanröjda, så återstår likväl ett annat ändringsförslag, af hvilket man, om det går igenom, kan hafva att befara det värsta. Detta ändringsförslag afser sjelfva organisationen af kartarbetena, särskildt det ekonomiska kartverkets, och betyder helt enkelt dess vara eller icke vara. Frågan om detta kartverks organisation har varit föremål för meningsskiljaktigheter ända från kartverkets tillkomst. Det ekonomiska kartverket, som leder sitt ursprung ur landtmäteriet och är en qvarleva från dettas storhetsperiod i början på 1700-talet, har — då fråga uppstod om sockenkartverkets bearbetande på annat sätt — blifvit bragt till lif snarare af önskan hos landtmäteriets dåvarande chef att blifva det honom åliggande uppdraget qvitt på enklaste vis än af återvaknad kärlek till ett geografiskt kartverk. I förenämndt syfte föreslog han i början på 1850-talet, att sockenkartverket skulle förläggas till den då befintliga topografiska corpsen, hos hvilken jag ej kunnat spåra större kärlek till det ekonomiska kartverket än hos landtmäteriets chefer. Alla de personer, som varit chefer för topografiska corpsen och för generalstabens topografiska afdelning, hafva yttrat sig om det *icke* önskvärda i en dylik sammanslagning. Topografiska corpsens förste chef, general Akrell, betonade detta bestämdt i sitt yttrande af den 8 Okt. 1852, hvori han bland annat säger: »Den säkra följden af detta för topografiska corpsen nya uppdrag skulle blifva rubbning och hinder i dess egentliga arbeten och att rikets allmänna kartverk skulle ansenligen fördröjas. En förening emellan tvenne olikartade befattningar leder icke till någonderas bättnad.» Den efterföljande chefen, General Hazelius, tillstyrkte väl vid ett tillfälle 1858 denna sammanslagning, dertill drifven af »nit för allmänt bästa», men återtog några år senare, 1865, detta sitt tillstyrkande under förklaring, att det ekonomiska kartverket vore främmande för topografiska corpsen, men hade sitt rätta samband med landtmäteriet. Vill man söka anledningen till denna omsädling, torde man kunna finna densamma i den omständigheten, att vid förstnämnda tillfälle, då bemålde general tillstyrkte sammanslagningen, fans för den topografiska corpsen beviljad å extra stat ett anslag af endast 27,000 kronor, och hade Riksdagen då till ekonomiska kartverket beviljat 21,000 kronor. Sju år derefter hade topografiska corpsens arbetsanslag emellertid vuxit till 53,000 kronor, på samma gång det af Riksdagen till ekonomiska kartverket beviljade anslaget ej vuxit till mer än 29,000 kronor. Deraf förklaras måhända

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

anledningen till att nämnde chefs intresse för sammanslagningen under årens lopp i högst betydlig grad minskats. Cheferna för topografiska corpsen hafva, på samma gång som de icke varit benägna för sammanslagningen, likväl alla betonat det topografiska kartverkets nödvändighet och betydelse ur militärisk synpunkt.

Denna det topografiska kartverkets rent militära uppgift har vidare kraftigt frambållits af chefen för generalstabens friherre Raab och af afdelningschefen friherre v. Vegesack. För den samhällsuppgift, som det ekonomiska kartverket skall söka fylla, hade den senare deremot så litet intresse, att han var den förste, som i en reservation till kartkomiténs betänkande af år 1878 föreslog nämnda verks slopande. Nuvarande chefen för generalstabens topografiska afdelning har äfvenledes, åtminstone förr, hyst den meningen att det icke vore fördelaktigt att sammanslå de begge kartverken, enär det ekonomiska vore af en annan natur än det topografiska.

Vid ett föredrag, som han höll år 1867 i Krigsvetenskapsakademien, yttrade han nemligen följande: »Det ligger för öppen dag att det ur teoretisk synpunkt rättaste vore, att af landets skickligaste geodeter, landtmätare och topografer bilda en civil topografisk corps och åt denna uppdraga att verkställa alla för rikets kartverk nödiga astronomiska och geodetiska förrättningar» o. s. v.

Under de många försök, som under senast förflutna $\frac{1}{4}$ sekel gjorts för att ordna denna fråga, har det ekonomiska kartverket alltjemt varit i saknad af en egen målsman, och dess stora fosterländska betydelse har icke med framgång blifvit förfäktad af någon annan, än den Kammarens ärade ledamot, som nyss hade ordet. Deremot har det militära kartverket aldrig saknat talangfulla målsmän, och det är då icke heller underligt, om de vederbörande, som i sista hand haft att afgöra frågan, hemtat sina intryck från det militära hållet. Här torde det därför vara på sin plats att karakterisera skiljaktigheten i den militära och den civila uppfattningen af ett rikskartverks betydelse och ändamål.

Jag skall, hvad den militära uppfattningen beträffar, anhålla att få göra det med de ord, som general Hazelius begagnat i ett arbete, som han kallar »Några tankar om den topografiska teckningskonsten». Han säger der, efter att hafva framhållit att topografien är en bikunskap till krigsvetenskapen, att topografen bör »behandla naturen med allt hvad på den finnes endast med afseende på dess användbarhet till krigsändamål, värdera alla höjningar från synpunkten huruvida de hindra eller befordra fotfolks, rytteris eller artilleris rörelser och företag, alla vägar, i hvad mån de af dessa vapen kunna i olika årstider begagnas och af deras mer eller mindre gynsamma riktning för krigsföretag, alla skogar, med hvad lätthet de af trupper kunna genomgås, alla slätter, huruvida de gynna drabningar och vid alla menliga boningar afse blott deras hållbarhet för ett krigsförsvar m. m. Med ett ord betrakta hela naturen såsom valplats».

Detta är det militäriska kartverkets uppgift; deremot har det ekonomiska kartverket en, enligt min uppfattning, helt annan och mera betydelsefull uppgift. Visserligen var denna först inskränkt till att söka anskaffa säkra uppgifter om rikets areal och fördelning i olika egoslag, men redan år 1865, då jordbruksstatistiken inrättades, fick det

äfvén till uppgift att vara för denna grundläggande. Vidare blef det år 1867 på begäran af chefen för topografiska corpsen så anordnad, att det tillika skulle utgöra stankarta till nämnda corps arbeten. Senare har man påpekat detta kartverks stora vigt och betydelse för taxeringsändamål, såväl hvad beträffar skattejemkningar som bevillingen. Derjemte har man framhållit nödvändigheten af att ega ett sådant kartverk såsom ett komplement till de stora och dyrbara samlingar af landtmäterikartor, som vi ega, och hvarförutan dessa senare i ingen mån kunna ersätta bristen på ett verkligt kadasterverk, hvilket vi ej hafva råd att, i likhet med hvad andra länder redan gjort, åt oss anskaffa, men hvilket likväl äfvén för oss är af den största betydelse, särskildt med afseende på jordeganderätten, och detta i desto högre grad ju mer friheten till jordstyckning utsträcker.

Slutligen har det ekonomiska kartverket en annan mycket stor betydelse, nemligen dess praktiskt-ekonomiska. Endast med tillhjälp af dessa kartor kan man nemligen bilda sig ett omdöme om de markens ytförhållanden, hvilka kunna vara behöfliga att känna i en mängd fall, såsom då fråga är om sjösänkningar, afdikningar, odlingar, vägdelningsar, väganläggningar, gränsregleringar, hypoteksvärderingar, egenomsköp o. s. v., med ett ord för en mängd ändamål, som nära sammanhännga med det allmänna ekonomiska väståndet.

En ärad talare yttrade, att han trodde att topografiska corpsens kartor skulle i detta fall kunna ersätta det ekonomiska kartverkets, och samma tanke har äfvén uttalats af reservanten till Utskottets betänkande, hvilken påstår sig hafva kommit till denna åsigt på grund af egen erfarenhet. Jag kan naturligtvis icke vilja bestrida, att hans erfarenhet kan hafva gifvit honom anledning till en sådan uppfattning, men jag vädjar till dem af herrarne, som någonsin tagit befattning med förut uppräknade förrättningar, huruvida de, om en utredning af dervid inverkan förhållanden af dem skulle göras, skulle anse sig bättre i stånd att utredningen verkställa med tillhjälp af topografiska än med ekonomiska kartverkets kartor. Enligt min erfarenhet måste svaret obetingadt utfalla till de senares fördel, och detta dels därför att de äro upprättade efter större skala och dels emedan de upptaga en mängd föremål, som äro af vigt att veta, när det gäller ett ekonomiskt-praktiskt företag, men hvilka ej återfinnas på den topografiska kartan.

Af den omständigheten att denna det ekonomiska kartverkets uppgift icke framstått klart vid dess första ordnande, utan likasom växt fram i samma mån som kartverket oaktadt alla hinder sjelf utvecklats sig, af denna omständighet, säger jag, kan man helt naturligt draga den slutsats, att det ekonomiska kartverkets uppgift ännu ej är fullt utvecklad, utan skall blifva ännu mera omfattande, om det för framtiden tillåtes detsamma att vidare utveckla sig efter sin egen inneboende natur. Skulle någon, som gör afseende härför, till mig ställa den frågan, hvori denna ökade betydelse skulle komma att bestå, är det ju gifvet att jag på en sådan fråga ej skall kunna afgifva ett tillfredsställande svar, då ju detta tillskott i kartverkets betydelse icke kan vinnas annat än under sjelfva utvecklingen och såsom en frukt af denna. Skulle jag dock i detta hänseende vilja påpeka något, i hvilket

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.*

(Forts.)

kartverkets ökade betydelse efter mitt förmenande komme att göra sig gällande, vore det i fråga om hydrografiska undersökningar, hvilkas vigt för landet påvisades redan vid landtbruksmötet i Malmö 1865.

Behovvet af sådana undersökningar har från den tiden alltjemt tilltagit och det skulle vara önskligt, ehuru jag nu icke vill ingå på denna fråga, om det ekonomiska kartverket i samband med sina öfriga uppgifter äfven kunde taga under behandling frågan, huru på det mest praktiska sätt något skulle kunna vinnas i omnämnda hänseende. Om exempelvis vid undersökningar för det ekonomiska kartverkets räkning uppgjordes förteckningar öfver alla vattenfall i Sverige icke blott till antal, utan och till vattenhöjd och vattenmängd, skulle detta vara af stor betydelse för landets industriella verksamhet.

Emellertid: skall det ekonomiska kartverket kunna fullgöra den uppgift, man på detsamma ställer eller kan komma att ställa, måste det få utveckla sig fritt efter sin egen natur och under sin verksamhet söka anknypningspunkter med den producerande delen af befolkningen. Ställer man det åter under ledning af militärer, är tydligt och klart, att dess rent civila mål småningom skall i följd af sakens egen natur undertryckas och det militära i stället allt mera göra sig gällande, och på det sättet skulle man till slut komma derhän, att den ekonomiska kartans enda betydelse blefve att utgöra en stomkarta för det topografiska kartverket. Jag vill nu visst icke påstå, att icke äfven detta är en vacker uppgift, men om man derjemte kan vinna mycket mera, bör man väl begagna sig deraf, i synnerhet om sådant kan ske utan ökad kostnad. Önskvärdheten af, att det ekonomiska kartverket intager en fri och själfständig ställning, är således för mig uppenbar. Detta skulle nu kunna vinnas på enklaste sätt genom att förflytta den geodetiska afdelningen af topografiska corpsen till det ekonomiska kartverket, med hvilket den står i ett inre och nödvändigt samband, och detta allmänna kartverk skulle då fullborda alla de stomkartor, som äro behöfliga lika väl för den militära som den geologiska undersökningen af landet, så att hvart och ett af för dessa ändamål upprättade kartverk finge sitt exemplar af stomkartan i skalan 1 : 50,000. Topografiska corpsen undsluppe då att underhålla en särskild afdelning för ett för detta kartverk främmande geografiskt ändamål, hvilket närmare sammanhänger med det ekonomiska kartverkets. Vidare skulle ett sådant själfständigt geografiskt-ekonomiskt kartverk kunna ställa sig i vaxelverkan med utländska kartverk och på detta sätt åt oss anskaffa en värderik samling kartor från utlandet att hållas tillgängliga för den svenska allmänheten. Likaledes borde de inhemska kartverkens alster på samma sätt och i än högre grad hållas tillgängliga för denna allmänhet, i stället för att såsom nu ligga begrafna i arkiven, emedan det endast är genom en upprepad bekantskap med kartorna som allmänheten lär sig förstå att läsa dem, och detta utgör vilkoret för att af dem kunna draga nytta. I full öfverensstämmelse härmed är det också alldeles riktigt hvad Herr Statsrådet i den Kongl. propositionen anför om nödvändigheten att publicera kartorna, men rörande sättet för denna publikation vågar jag med honom vara af olika tanke. Jag tror nemligen icke, att det vore lämpligt att nu utgifva dessa ekonomiska kartor allt efter som de utarbetas, emedan det då blefve

allt för stora mellanrum mellan de olika kartornas utgifningstid, hvarigenom en allt för ojemn bild af landet skulle erhållas. Bättre vore då att spara anslagen för utgifningen under några år i sänder, så att man kunde koncentrera denna inom så kort tid som möjligt och låta utgifvandet ske länsvis efter förutgången revision.

Då jag emellertid icke vidare vill uppehålla Kammarens tid med dessa mina funderingar med afseende å en framtida ändamålsenlig organisation af kartverken, å hvilka funderingar naturligtvis icke kan fästas något afseende förr än de gjorts till föremål för närmare utredning, och då härfor är nödigt att vinna tid, ber jag få instämma i det af den siste talaren gjorda yrkandet.

Ang. anslag till rikets allmänna kartverk.
(Forts.)

Herr Statsrådet von Krusenstjerna: Kongl. Maj:ts förslag i karte frågan afser, såsom Kammaren sett, att, med bibehållande i hufvudsakliga delar, fast med åtskilliga förbättringar, af den plan, hvori våra båda allmänna kartverk fortgått, det topografiska sedan midten af 1840-talet och det ekonomiska sedan dess första tillkomst, söka genom någon ökning i anslaget och vidtagande af åtskilliga förändringar i arbetsmetoderna vinna trygghet för att båda kartverken skulle kunna fullbordas inom en icke alltför aflägsen framtid, på samma gång man velat genom kartverkens sammanförande till personal och anslag vinna det länge eftersträfvade målet, enhet i ledningen och arbetena. Frågans kärna ligger enligt min uppfattning deri, huruvida det ekonomiska kartverket skall bibehållas eller upphöra. Då den siste talaren redan för Kammaren framhållit de hufvudändamål, som det ekonomiska kartverket afser att fylla, och den redogörelse, han lemnade, var, så vidt jag kunde finna, uttömmande och fullt riktig, behöfver jag ej vidare utveckla denna sida af frågan, utan öfvergår till de anmärkningar, som af den förste talaren framställdes mot det ekonomiska kartverket. Han anmärkte deremot i främsta rummet, att det var för dyrt i förhållande till den nytta det medförde, och i fråga om kostnaderna åberopade han en af en ledamot i Första Kammaren mot Utskottsberäkningen i denna punkt afgifna reservation, deri denne beräknat kostnaden för ekonomiska kartverkets fullbordande till nära 3 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, hvartill skulle komma dryga utgifter för revisionen af kartorna.

Hvad summan 3 $\frac{1}{2}$ millioner kronor vidkommer, förmodar jag att den tillkommit på det sätt, att man från den summa af 6,800,000 kronor, hvartill Kongl. Maj:tt beräknat kostnaden för fullbordandet af båda kartverken, dragit den summa, hvartill förre afdelningschefen för generalstabens topografiska afdelning i en år 1882 afgifven reservation beräknat kostnaden för topografiska kartverkets fullbordande eller 3,247,000 kronor; resten skulle då vara kostnaden för det ekonomiska kartverket. Den nämnda summan 3,247,000 kronor tror jag dock var för låg, och således blir den andra summan för hög. Jag tror, att den är för låg, derfore att han uppenbarligen beräknat kostnaden för stomkartorna alltför lågt. Han beräknade den nemligen efter den erfarenhet man haft under åren 1864—1873 och kom då till en summa af 277 kronor på kvadratmil. Utgår man åter från erfarenheten under senare åren, särskildt år 1882, det sista året då han sjelf ledde arbetena och då stomkartornas upprättande kostade 709 kronor per kvadratmil, finner

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

man att, under antagande att stomkartorna kosta 700 kronor per kvadratmil, de beräknade kostnaderna för Sveriges topografiska kartläggning skulle ökas med nära 800,000 kronor. Men antaget äfven att kostnaden för det ekonomiska kartverket skulle uppgå till $3\frac{1}{2}$ millioner kronor, ber jag dock Kammaren besinna, att denna summa ingalunda representerar det belopp, som skulle vinnas genom att låta det ekonomiska kartverket upphöra. Ty, såsom en ledamot af Stats-Utskottet redan påpekat, om det ekonomiska kartverket toges bort, måste till kostnaden för det topografiska kartverket läggas kostnaden för det arbete, som det ekonomiska kartverket nu fullgör för det topografiska, men som då det senare måste sjelf bekosta. Detta är just upprättandet af stomkartorna, och kostnaden därför efter 700 kronor på kvadratmil, och med beräkning af det antal kvadratmil, som skulle återstå att kartlägga ekonomiskt, om Kongl. Maj:ts proposition bifalles, eller omkring 1,200 kvadratmil, blefve 840,000 kronor, hvilken summa skulle läggas till kostnaden för det topografiska kartverket, om man tager bort det ekonomiska. Detta är för öfrigt icke det enda belopp, hvarmed topografiska kartverket skulle i sådant fall fördyras. Äfven andra ökade kostnader skulle uppstå, ehuru dessa äro svårare att beräkna. Sålunda kommer det topografiska arbetet genom det ekonomiska kartverkets borttagande att försenas, ty fältmätningarna gå fortare på basis af en fullständig ekonomisk karta i skalan 1 : 20,000 än efter en stomkarta i skalan 1 : 50,000.

Den förste talaren anförde också såsom ett bevis på de dryga kostnaderna för det ekonomiska kartverket kostnaden för kartornas revision. Han åberopade äfven der reservantens uppgift, att med en revision hvart 20:e år den årliga kostnaden därför skulle uppgå till 100,000 kronor efter kartverkets fullbordande. Ja, denna kostnad är nog beräknad till 100,000 kronor af samme afdelningschef, jag nyss nämnde, men han antog då, att revisionen skulle försiggå hvart 10:e år samt att den skulle verkställas med ett antal af 30 kartografer i stället för att man icke ens för kartornas utarbetande nu beräknat flere än 20. Denna kartverksrevision har tvenne syftemål. Det första gäller en kartas allmänna ändamål; således att å kartan införa ändringar i afseende å vägar, jernvägar, bostäder, skogars och vattendrags förändrade konturer m. m. Denna revision är lika nödvändig för den topografiska som den ekonomiska kartan; verkställd på den senare, kommer den den förra till godo och kostnaden för en sådan revision får man sålunda icke lägga på det ekonomiska kartverket ensamt. Det andra syftemålet afser jordbruksstatistiken; kostnaden för denna revision faller naturligtvis på det ekonomiska kartverket ensamt, men för en sådan revision behöfvas icke, att döma åtminstone efter den erfarenhet kartverkskommissionen haft, 100,000 kronor årligen. Under kommissionens försök kartlades nemligen de 12 år förut ekonomiskt uppmätta kartbladen Tjellmo och Skönnarbo i Östergötland, hvarvid de som verkställde arbetena icke hade någon tillgång till de äldre ekonomiska kartorna, emedan dessa voro förseglade. När man sedermera jernförde de begge kartbladen, som voro upprättade med 12 års mellanrum, voro olikheterna ytterst obetydliga och ingalunda så stora som man hade tänkt sig. Den väsentligaste skillnaden var den, att åtskilligt som förut var betecknad

såsom äng, nu blifvit uppodladt och betecknades såsom åker. På grund af den erfarenhet, som då erhöles, har afdelningschefen för mig uppgifvit, att enligt hans åsigt revision ej behöfver ifrågakomma oftare än hvar 25:e år, att arbetet kan verkställas af 6 kartografer och att kostnaderna för denna revision kunna uppskattas till 15,000 kronor i stället för 100,000, det vill säga så mycket af revisionen, som bör drabba det ekonomiska kartverket.

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

Det har äfven anmärkts att det ekonomiska kartverket snart blefve föråldradt, att en del förhållanden, som betecknades på kartorna, snart förändrades. Men detta är ju förhållandet med alla kartor och således äfven med den topografiska, att de föråldras, och i ju större skala en karta är, ju bättre och fullständigare den är utförd, ju förr föråldras den, emedan det är lättare att med ledning af en sådan karta upptäcka de förändringar, som skett inom det område kartan omfattar. Konseqvensen skulle då vara, att man borde upprätta kartor endast i liten skala, ty de äro användbara längre.

I alla händelser är det väl bättre att hafva en klar bild af förhållandena, sådana de gestaltat sig vid en viss tidpunkt, att således hafva en bestämd utgångspunkt för beräkningar, än om man alldeles icke hade någon ekonomisk karta, och således i fråga om arealen och dylikt icke visste något, utan finge nöja sig med endast gissningar.

Den förste talaren yttrade vidare, att det ekonomiska kartverket försenade det topografiska. Ja, det medger jag; det skulle naturligtvis gå fortare, om *hela* det anslag Kongl. Maj:ts begärt finge användas för *endast* det topografiska, men eljest torde försenandet icke vara mycket att tala om. Det är beräknadt att, med hittills utgående anslag, det topografiska kartarbetet skulle fullbordas på tidigast 25 år. Nu går Kongl. Maj:ts förslag ut på att båda kartverken skulle fullbordas på 32 år. Skilnaden är således endast sju år.

Tvenne andra talare, den tredje och fjerde i ordningen, biträdde, så vidt jag kunde fatta, Kongl. Maj:ts åsigt om det ekonomiska kartverkets stora betydelse för vårt land, men skilde sig från Kongl. Maj:ts uppfattning i fråga om organisationen för detsamma. Kongl. Maj:ts förslag afser, såsom Kammaren vet, att bibehålla den nuvarande organisationen, men med ännu närmare sammanknytning af de båda kartverken. Nämnde talares förslag åter syftade, så vidt jag kunde fatta, på upprättandet af en särskild civil corps, helst för båda kartverken, men åtminstone för det ekonomiska. Detta kartverk borde skiljas så mycket som möjligt från det topografiska med fäst afseende derpå, att det ekonomiska kartverket skulle lida på och blifva tillbakasatt för det militära ändamål, det topografiska kartverket har att fylla. Ja, den frågan, mine Herrar, att helt och hållet skilja det ekonomiska kartverket från det topografiska, är ingen ny fråga. Flera försök hafva gjorts i den rigtningen, men öfvergifvits. När det ekonomiska kartverket först infördes i vårt land år 1859 och efterträdde det under landtmäteristyrelsen lagda socknekartverket, förlades det till landtmäteristyrelsen. Detta räckte icke längre än ett år. Derefter ombildades det ekonomiska kartverket till en särskild corps. Denna organisation fortfor i tio år. År 1870 förlades det åter under landtmäteristyrelsen. Ej heller nu befans detta lämpligt. Försöket öfvergafs efter

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.

(Forts.)

två år och från och med år 1873 lades det under generalstabens topografiska afdelning, och der har det sedan förblifvit. Det fördes dit af omständigheternas makt, och jag tror icke, att det blifvit lidande här af.

Till stöd för, att det icke vore lämpligt att lägga det ekonomiska kartverket under generalstabens topografiska afdelning, åberopade den näst siste talaren, att tvenne af topografiska corpsens chefer, nemligen generalerna Akrell och Hazelius, uttalat sig mot en sammanföring af båda kartverken. Det är nog sant, men mot de åberopade uttalandena vill jag ställa, att 1878 års kartekomité tillstyrkt den nu ifrågasatta organisationen; att kartverkskommissionen biträdt komiténs åsigt i detta fall samt att likaledes generalstabens senare chefer äfvensom nuvarande chefen för dess topografiska afdelning uttalat sig med bestämdhet för sammanföringen. Det yttrades också af den senaste talaren, att ekonomiska kartverket haft sina egentliga försvarare icke inom generalstaben utan annorstädes. Nog har för närvarande det ekonomiska kartverket en af sina varmaste försvarare i chefen för generalstabens topografiska afdelning, under det att reservationen vid denna punkt bäst utvisar, med huru stort intresse det omfattas af landtmäteriets chef.

De båda kartverken hafva, som sagdt, varit i viss mån förenade redan i tolf år. För mig vill det synas, att en sådan sammanslagning är af sakens egen natur påkallad. Fästa vi oss vid de särskilda operationer, som förekomma vid kartverken, hafva vi först den geodetiska uppmätningen, så upprättandet af den ekonomiska plankartan i skala 1 : 20,000, hvilket sker på grund af de genom det geodetiska förarbetet erhållna punkter, och hvilken karta åter i sin ordning ligger till grund för den topografiska kartan i skalan 1 : 50,000, samt slutligen kartornas mångfaldigande och offentliggörande. Nu åsyftar Kongl. Maj:ts förslag, att samtliga dessa operationer skola stå under ledning af samma institution. Herrar Helanders och Fredholms eller åtminstone Herr Helanders förslag åter åsyftar, att den andra operationen i ordningen skall brytas ut. Den geodetiska uppmätningen skulle framgent som hittills verkställas af generalstabens topografiska afdelning, men sedermera skulle en fristående corps göra den ekonomiska planmätningen och så skulle slutligen den topografiska terrängmätningen verkställas af nämnda topografiska afdelning. Således skulle den topografiska kartan utarbetas på grund af den ekonomiska, med hvars upprättande generalstabens topografiska afdelning icke haft något att skaffa och hvaröfver den ej kunnat utöfva någon kontroll. Mig förefaller en sådan anordning icke lycklig.

Jag tror icke heller att den är billig. Det ligger i sakens natur, att den billigaste organisationen bör vara den, då man har en liten, fast stam, som under sommarmånaderna kan svälla ut så mycket som möjligt. Detta är förhållandet med den nuvarande organisationen. Kartverkets personal utgöres för närvarande af några få personer med fasta arfvoden (professorn, några generalstabsofficerare och några civila kartografer) och så en rörlig corps af underofficerare och andra tillfälliga biträden.

Slutligen har här framhållits önskvärdheten af uppskof med denna fråga, derföre att den ännu icke vore utredd. Jag vågar hemställa till Kammaren, om icke frågan blifvit så fullkomligt utredd som möjligt.

Vi hade en kartverkskomité 1871 och den uttalade sig för det ekonomiska kartverkets bibehållande. År 1878 blef åter en komité tillsatt och af dess sju ledamöter yrkade det öfvervägande flertalet eller fem på det varmaste att det ekonomiska kartverket skulle än vidare utvecklas och fullständigas, och det var således endast två, som reserverade sig deremot. Öfver komiterades förslag hördes derefter sakkunniga myndigheter, Landtbruksakademien, Statistiska Centralbyrån och Landtmäteristyrelsen. Alla dessa uttalade sig för det ekonomiska kartverkets bibehållande. Så kom 1880 års Riksdag, då, såsom Kammaren torde erinra sig, förslag väcktes att det ekonomiska kartverket så snart som möjligt skulle upphöra. Hvad svarade Riksdagen härpå? Jo, Riksdagen svarade, att mot den ekonomiska kartan i dess dåvarande form kunde anmärkas dels att då kartan visserligen upprättades i skalan 1:20,000, men utgafs endast i skalan 1:50,000 och detta för öfrigt blott när kommuner eller hushållningssällskap bekostade utgifvandet, konceptkartan å 1:20,000 blef till ingen praktisk nytta, undångömd som den låg i arkiven, dels att kartan saknade höjdbeteckningar, men — så slutade Riksdagen — då å andra sidan så många skäl blifvit anförda för den ekonomiska kartans nytta, ville Riksdagen icke gå in på förslaget att det ekonomiska kartverket skulle upphöra, utan begärde en utredning genom praktiska försök. En sådan har också företagits af kartverkskommissionen. Resultatet af denna utredning är känt af Kammaren. Kommissionens samtliga ledamöter med undantag af en, som var den ene af reservanterne i 1878 års komité, hafva uttalat sig för det ekonomiska kartverkets bibehållande likasom för den sammanslagning af personal och anslag, som nu ifrågasättes. Slutligen har samma åsigt omfattats af nu varande chefen för generalstabem.

Man ser således att alla myndigheter och flertalet komiterade uttalat sig för det ekonomiska kartverket. Att denna åsigt också delats af andra, har Kongl. Maj:ts regering sedan 1880 varit i tillfälle att erfaras. Framställningar hafva nemligen iukommit från åtminstone Stockholms och Södermanlands läns hushållningssällskap derom att ekonomiska kartor för de respektive länen så fort som möjligt måtte utarbetas. I det fallet vill jag särskildt åberopa hvad Södermanlands läns hushållningssällskap yttrade om den ekonomiska kartan. Uti dess år 1882 till Kongl. Maj:ts ingifna ansökning anförde sällskapet, »huru-som erfarenheten ådagalagt dels de ekonomiska kartornas stora nytta vid handläggning af beskattningsfrågor rörande fast egendom samt vid tillämpning af nya diknings- och vattenafledningslagen m. m., dels omöjligheten deraf att utan tillgång till så beskaffade kartor kunna till något verkligt allmänt och enskildt gagn verkställa de jordbruksstatistiska bearbetningar, hvilka hushållningssällskapet egde att ombesörja», och sällskapet tillade, att behofvet inom länet af ekonomiska kartor vore »snart sagdt oefftergift».

Med det anförda tror jag mig hafva framhållit att utredning — och enligt min åsigt fullständig utredning — åstadkommits om det ekonomiska kartverkets nytta och om lämpligheten af de båda kartverkens sammanslagning. Då så är, och då de fel och brister, som 1880 års Riksdag anmärkte hos det ekonomiska kartverket, blifvit afhjelpa uti den nu framlagda planen för de allmänna kartarbetenas

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

bearbetande, enär enligt denna plan kartorna skola gifvas ut i samma skala hvori de upprättats, eller 1:20,000, och vidare kartorna skola förses med höjdbeteckningar; då derjemte kostnaderna nu nedbringats med 829,000 kronor under den summa, hvartill de beräknades, då frågan förra gången förelåg, och då slutligen förslaget afser en enligt mitt förmenande lämplig sammanföring af personal och anslag för de båda kartverken, hemställer jag till Kammaren, huruvida icke frågan nu är i det skede att den kan lösas, och jag hoppas att denna lösning måtte gå i den riktning Kongl. Maj:t nu föreslagit. Att helt och hållet taga bort eller så snart som möjligt döda det ekonomiska kartverket kan jag i likhet med 1878 års komité icke anse vara annat än ett beklagligt steg tillbaka, hvarigenom man skulle öfvergifva ett halfjärdigt arbete, innan det hunnit bära de rika frukter, hvaraf det, en gång fullbordadt, utan tvifvel är mäktigt.

Herr Sv. Andreasson: Då fackmännen ännu hafva så olika uppfattning om huru denna fråga bör lösas, synes det mig att den ännu icke är mogen för sin lösning, och då Herr Civilministern nyss yttrat att det kan sättas i fråga, huruvida icke det ekonomiska kartverket bör indragas, tror jag att man gerna kan uppskjuta frågan för att närmare tänka på saken till en annan riksdag. En talare på stockholmsbänken yttrade nyss, att då man gör upp en ritning till ett hus, bör den vara sådan, att man kan lita på den och slipper göra om den. Jag tror, att förhållandet är detsamma, då man vill organisera en sådan sak som rikets allmänna kartverk. Man bör se sig väl före, så att man icke blir missnöjd, sedan organisationen blifvit färdig, och vill göra om den igen. Jag tror för min del att den lösning af frågan regeringen nu föreslagit icke är rätt väl funnen, i synnerhet som kartarbetet blefve dyrare, men ändå icke derigenom vunnas det äsyftade ändamålet, att få kartorna tidigare färdiga. Det afsedda ändamålet skulle således förfelas.

Jag anser sålunda det vore klokast, att Kammaren uppsköte frågan, på sätt Herr Danielson föreslagit, och nu icke fattade något definitivt beslut i vare sig ena eller andra riktningen. Derigenom kunde man åter taga denna fråga i öfvervägande, om det framdeles skulle yppa sig någon omständighet, som gjorde att frågan kunde lösas på ett förmanligare sätt.

Jag förenar mig alltså i det af Herr Danielson framställda förslaget.

Herr J. H. G. Fredholm: Såvidt jag kunnat förstå skulle, enligt hvad Herr Statsrådet och chefen för Civildepartementet anført, det hufvudsakliga skälet för de två kartverkens sammanslagning vara, att man många gånger förut försökt olika lösningar af kartverksfrågan utan att likväl komma till något tillfredsställande resultat. För min del tror jag dock icke att alla andra utvägar ännu äro anlitade. En utväg är åtminstone oförsökt, den nemligen att låta det ekonomiska kartverket få blifva hufvudkartverk och, genom att dit öfverföra topografiska kartverkets geodetiska afdelning, göra det till ett i sann me-

ning geografiskt kartverk, grundläggande och sammanhållande de med hvarandra jemsides arbetande topografiska och geologiska kartverken.

På sätt Herr Statsrådet och chefen för Civildepartementet vidare anförde, har Landtmäteristyrelsen vid flera tillfällen motsatt sig den förut utan framgång anlitade utvägen att förena landtmäteriet och ekonomiska kartverket, och jag finner det för den skull alldeles riktigt att försök i den riktningen ej vidare upprepas, allrahelst som landtmäteriet i mån af skiftesverkets fortgång med all sannolikhet kommer att förlora i betydelse. Hvad åter beträffar den andra nu föreslagna utvägen att förena ekonomiska kartverket med generalstaben, hvilket förslag först framställdes af 1871 års kartkomité, ber jag att dervid särskildt få fästa uppmärksamheten på den oformlighet nu föreliggande förslag innebär derutinnan, att nödig omsorg om ledningens enhet ej blifvit iakttagen. Å ena sidan skall chefen för generalstaben, hvilken sorterar under Landtförsvarsdepartementet, vara den, som ordnar kartverkets alla angelägenheter; å andra sidan disponerar chefen för Civildepartementet de för kartverkets upprätthållande nödiga medel, utan att dervid genom någon sin underordnad kunna direkt öfvervaka medlens förständiga användning.

Denna inkonsekvens undvek 1871 års komité genom att följdriktigt föreslå att det på riksstatens 6:te hufvudtitel till kartverket uppförda anslag måtte öfverföras till 4:de hufvudtiteln. Rörande omnämnda förslag yttrade sig dåvarande civilministern, att han icke hade något emot att det ekonomiska kartverket ställdes under den då befintliga topografiska corpsen, ehuru icke definitivt, emedan om topografiska corpsen komme att förläggas till generalstaben, hvilket då var förslaget, en särskild corps för bearbetning af rikets ekonomiska och topografiska kartverk antagligen komme att ställas under Civildepartementet, i följd hvaraf han ej kunde tillstyrka att anslaget uppfördes å 4:de hufvudtiteln, »emedan anslagen till ekonomiska kartverket icke kunna och böra förryckas från Civildepartementet och då arbetena äro af civil natur, böra de beredas af chefen för Civildepartementet, som är den allmänna civila kartografis naturlige målsman och icke läser underlåta att bevaka denna viktiga angelägenhets bästa och tillse att de för densammas befrämjande anvisade medel uteslutande derför och icke för främmande ändamål användes». Skulle man nu besluta sig för att förlägga det ekonomiska kartverket till generalstaben, är jag för min del öfvertygad derom, att frågan dermed icke funnit sin slutliga lösning, utan att den skulle återkomma till förnyad ompröfning, på sätt en senare civilminister, än den nyss citerade, såsom sin åsigt uttalade den 2 Januari 1878, då han, i sammanhang med förslag om det ekonomiska kartverkets upphörande, säger, »att det dock med temlig säkerhet kunde förutses, att, när framdeles den odlade jorden ytterligare vunnit i omfång och anspråken på noggrannhet och fullständighet i kartografiskt hänseende än mera vuxit, skall förslaget ånyo upptagas och då troligen efter en större plan samt med fullständigare hjälpmedel och, såsom det är att hoppas, med större tillgångar komma till utförande». Detta var således hans åsigt om det ekonomiska kartverkets betydelse och då är det i sanning förvånande, att han detta oaktadt kunde föreslå kartverkets nedläggande, ty man återupprättar

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.

(Forts.)

Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)

ej ett nedlagdt kartverk när man behagar. Den speciella skicklighet, som en sådan institution kräfver, tager lång tid att utbilda och den inom institutionen samlade erfarenheten, en gång slopad, är ej lätt att åter förvärfva.

Herr Nils Petersson: Såsom reservant mot Utskottets förslag anhåller jag få redogöra för de skäl, som föranledt mig att reservera mig i denna punkt. Jag behöfver då icke påpeka, att denna fråga är ganska vidt omfattande samt att dess lösning föranleder till dryga kostnader och kräfver en längre tid, ty det synes af den Kongl. propositionen. Denna fråga är också ganska svår att sätta sig in uti, ehuru den under de senaste riksdagarne diskuterats flere gånger; åtminstone har den varit så för mig. Jag har nu emellertid kommit till den åsigt, att det skulle upptaga för lång tid att lösa densamma på det sätt, som här föreslagits, samt att det skulle blifva mycket dyrt att hafva två kartverk i olika skalor, och jag tror därför man kunde nöja sig med ett sådant. Jag skulle för min del gerna gå in på, att vi endast hade det ekonomiska kartverket, men då våra militärer icke äro belättna dermed, utan vilja hafva ett topografiskt kartverk, så måste vi väl rätta oss derefter och vara belättna med det topografiska kartverket. De skäl, som framhållits för nyttan af det ekonomiska kartverket, tror jag mig kunna i någon mån bedöma. Det har sålunda sagts, att det ekonomiska kartverket vore nödvändigt för statistiska beräkningar, för hypoteksvärderingar, för beskattningsfrågor samt för nyodlings- och vattenaftappningsfrågor. Jag begriper icke huru man kunnat påstå något sådant, som i min tanke är lika origtigt beträffande dessa kartor af 1 på 20,000, som om man t. ex. ville påstå, att man med ett glas, som förstorar 25 gånger, skulle kunna se huru månen är beskaffad. Jag blir lika klok på begge dessa saker. Vill jag hafva en karta, som duger till något i förutnämnda afseende, måste den vara upprättad af landtmätare, ja, det torde t. o. m. vara nödvändigt att bese den mark, hvarom är fråga, för att kunna bedöma förhållandena. Hvad kartorna deremot äro tjenliga till, är att se länsgränser samt hvarest vägar och vatten finnas, och detta kan jag se lika bra af en topografisk som af en ekonomisk karta. Jag vill medgifva att, om vi hade en karta om 1:50,000, skulle det vara ändamålsenligare för oss; men då militärerna säga, att äfven denna karta är alltför stor och att de måste hafva en i mindre skala för sitt ändamål, tror jag äfven vi kunna vara belättna med en karta om 1:100,000, hvaraf man äfven kan bilda sig ett omdöme om huru landet ser ut, ehuru man icke kan se hvarje socken eller härad.

Dessa äro de hufvudsakliga skälen för mig att sluta mig till dem, som yrkat afslag på Utskottets förslag och bifall till reservationen, hvarigenom jag tror vi skulle vinna mera. Ty ett kartverks värde beror af att det icke tager allt för lång tid för dess bringande i värdigt och fullständigt skick samt att det icke blir för kostsamt.

Jag yrkar, såsom sagdt, bifall till reservationen.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag derå

och bifall i stället till det af Herr Danielson under öfverläggningen framställda särskilda förslag; och fann Herr Talmannen den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd och företogs i enlighet med följande nu uppsatta och godkända voteringsproposition:

*Ang. anslag
till rikets
allmänna
kartverk.
(Forts.)*

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt under 4:de punkten af utlåtandet N:o 12, a,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å så väl Kongl. Maj:ts som Utskottets förevarande framställning, godkänt det förslag till beslut i ämnet, som af Herr Danielson under öfverläggningen framstälts.

Omröstningen utvisade 54 ja och 124 nej och hade Kammaren alltså, med afslag å såväl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag, beslutat:

dels att det för rikets ekonomiska kartverk å ordinarie stat uppförda anslag å 6,000 kronor må jemväl för år 1886 anvisas;

dels och att, utöfver nämnda anslag, på extra stat för år 1886 bevilja till fortsättande af de ekonomisk-geografiska kartarbetena i Norrbottens län 31,000 kronor och för de ekonomiska kartarbetena i öfriga delar af riket 45,000 kronor, eller tillsammans 76,000 kronor, äfvensom medgifva, att möjligen uppstående behållningar å båda anslagen må användas äfven för bestridande af utgifter för det topografiska kartverket.

Punkten 5.

Under förutsättning att Utskottets i nästföregående punkt gjorda hemställan rörande det allmänna kartverket blefve af Riksdagen bifallen, hemställde Utskottet i denna punkt,

att från anslaget till landtmäteristaten måtte uteslutas 23 andre landtmätare-löner, uppgående till sammanlagdt 20,700 kronor, samt att följaktligen anslagets slutsumma måtte nedsättas från 108,800 kronor till 88,100 kronor.

Efter föredragning häraf anförde

Herr Danielson: Efter det beslut Kammaren nu fattat i föregående punkt hemställer jag, att Kammaren, med afslag på Utskottets hemställan i nu föredragna punkt, ville besluta att anslaget till Landtmäteristaten måtte uppföras till oförändradt belopp eller 108,800 kronor.

Herr Helander: Då jag vid begäran om ordet afsåg att göra samma yrkande som nu af Herr Danielson framstälts, kan jag afstå från att yttra mig och ber endast att få instämma med Herr Danielson.

Med bifall till den af Herr Danielson gjorda framställning och efter af Herr Talmannen i sådant afseende gifven proposition beslöt Kammarerna att anslaget till landtmäteristaten skulle uppföras till oförändradt belopp 108,800 kronor.

Punkten 6.

Bifölls.

§ 5.

För motions afgifvande hade sig anmält Herr *Joh. Ohlsson*, som nu aflemnade en motion, N:o 150, angående ändring i 17 § Riksdagsordningen.

Denna motion bordlades.

§ 6.

Till bordläggning anmälde:

Konstitutions-Utskottets memorial N:o 1, med uppgift å hvilande förslag till ändringar i grundlagarne; och

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 2, i anledning af väckt motion om borttagande af den personliga sjukvårdsafgiften.

Dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 7.

Anmälde och godkändes

Stats-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, N:o 7, i fråga om eftergift af kronans rätt till danaarf efter enkan Mariana Juliana Björkman, född Göransson, samt Lag-Utskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, N:o 8, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 22 i förordningen angående in-teckning i fast egendom.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades

Herr *P. Waldenström* under 7 dagar från och med denna dag, samt Herr *Nils Olsson* under 3 dagar från och med den 1 Mars.

Härefter åtskildes Kammarernas ledamöter kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.